

# Pienyrittäjälle tukea

ESISELVITYS TUEN TARPEESTA PIENYRITTÄJÄN LIIKETOIMINNAN  
KEHITTÄMISEEN JA HYVINVOINNIN PARANTAMISEEN

Christian Peltonen & Ilona Pitkänen

# Pienyrittäjälle tukea

ESISELVITYS TUEN TARPEESTA PIENYRITTÄJÄN  
LIIKETOIMINNAN KEHITTÄMISEEN  
JA HYVINVOINNIN PARANTAMISEEN

Christian Peltonen & Ilona Pitkänen

Julkaisu on tuotettu Hämeen elinkeino-, liikenne- ja ympäristö-  
keskuksen hallinnoiman Manner-Suomen ESR-ohjelman  
Etelä-Suomen suuralueosion tuella.

Kirkko Helsingissä -julkaisuja 3 . 2015

Ulkoasu: Susanna Zographos / Z-Factory

Julkaisija: Helsingin seurakuntayhtymä, helmikuu 2015

Paino: TyyliPaino



# Sisällys

**Esipuhe** 5

**1. Yhteenveto** 6

**2. Taustaselvitys aiheesta aiemmin tehdyistä julkaisuista** 9

2.1 Pienyrittäjä tarvitsee selkeytystä säädösten jatkuvaan muutokseen ja käsitteistöä tulisi päivittää vastaamaan nykypäivän yrittäjän tarpeita 9

2.2 Liiketoiminnan näkymät ja kasvuhaluus parantavat yrittäjän hyvinvointia 11

2.3 Mikrotyöntekijien rahoituksen haku on vähäistä mutta aktiivisuus on kasvamassa 12

2.4 Henkilökohtaisesti muodostetut verkostot ovat tärkeitä ja korostuvat erityisesti poikkeustilanteissa ja yksinyrittäjillä 13

2.5 Maahanmuuttajayrittäjä kohtaa erityishaasteita 14

**3. Haastattelututkimuksen tulokset** 16

3.1 Tilanteet joissa apua tarvitaan 17

3.2 Mikä sinut sai ryhtymään yrittäjäksi? 18

3.3 Mikä auttaa sinua jaksamaan arjessa? 19

3.4 Miten selviät tilanteista joissa on kyse jaksamisesta? 21

3.5 Miten ihmissuhteet vaikuttavat elämässäsi? 24

3.6 Raha-asoiden hoito ja talouden suunnittelu 25

3.7 Miten olet turvannut toimeentulosi työttömyyden, sairauden tai tapaturman varalle tai eläkettä varten? 26

3.8 Millaisista rahoitusinstrumenteista kokisit, että sinun yrityksellesi olisi apua? 28

3.9 Millaisiin asioihin on helppo/vaikea hakea apua? 29

3.10 Millainen olisi hyvä tukiverkko yrittäjälle? 31

3.11 Mitä toivot, että valtio, kunta, seurakunta ja yrittäjäjärjestöt tekisivät yrittäjien eteen? 33

3.12 Miten seurakunnat pystyisivät auttamaan yrittäjiä? 34

3.13 Osallistuisitko mentorointiin? 35

3.14 Onko vielä jotain mitä haluaisit tuoda esille? 36

**Lähdeluettelo suorista viittauksista** 38

**Liitteet** 40





## Esipuhe

---

Esiselvityksen tarkoituksena on hakea laajalti tietoa pohjaksi, mihin asioihin yrittäjä kaipaa tukea liiketoiminnan kehittämiseksi ja hyvinvoinnin parantamiseksi. Esiselvitys on toteutettu osana Helsingin seurakuntayhtymän ja Pääkaupunkiseudun Yrityskummien Pienyrittäjälle tukea -hanketta (2014–2015). Projektin on rahoittanut Hämeen elinkeino, liikenne- ja ympäristökeskus Manner-Suomen ESR-ohjelman Etelä-Suomen suuralueosiosta.

Taluskriisit koettelevat välittömästi pienyritysten toimintaedellytyksiä ja pienyrittäjiä. Myös pienyrittäjien omat sairastumiset ja muut kriisit vaikuttavat yleensä välittömästi myös yritykseen, ja näin ongelmat helposti kumuloituvat. Yrittäjän sosiaaliturva on palkansaajaa heikompi, eikä yrittäjällä useinkaan ole taloudellista mahdollisuutta panostaa omaan hyvinvointiinsa. Meneillään oleva pitkä taloudellinen taantuma kärjistää tilannetta.

Nykyisessä taloudellisessa ympäristössä kriisien muodostuminen pienyrityksissä on aiempaa todennäköisempää ja yleisempää. Siksi on katsottu tarpeelliseksi kartoittaa helsinkiläisten yritysten tilanne, tukimahdollisuudet ja tuen tarpeet. Toteuttajat toivovat, että tuloksista on hyötyä yleisemminkin pienyritysten ja -yrittäjien asemaa pohdittaessa sekä eri toimijoiden panoksia suunnattaessa.

Tietoa esiselvitykseen on haettu ja jalostettu erilaisista julkisista lähteistä sekä haastatteleamalla yrittäjiä. Selvitykseen haastateltiin pääosin marras-joulukuussa 2014 yhteensä 29 yrittäjää, jotka toimivat Helsingin alueella. Haastateltavat valittiin heidän osoittamansa kiinnostuksen perusteella. Haastattelut toteutettiin puolistrukturoituina haastatteluina (kysymysrunko tämän raportin liitteenä). Otokoko on kattava laadulliseen monitapaus selvitykseen (multi-case).

Yrityskoko haastatelluissa yrityksissä oli 1–4 henkilöä. Helsingin kaupungin tietokeskuksen mukaan 33 581 yritystä eli 83,6 prosenttia yrityskannasta kuuluivat tähän ryhmään vuonna 2012. Kun raportin taustaselvityksessä viitataan mikroyrityksiin, tarkoitetaan sillä virallisen määritelmän mukaista, alle 10 henkilöä työllistävää yritystä. Helsinkiläisistä yrityksistä näitä mikroyrityksiä oli 90,5 prosenttia vuonna 2012.<sup>1</sup>

---

1 Helsingin kaupunki, 2014.



# 1. Yhteenveto

---

Yrittäjän avun tarve on hyvin erilainen ja yksilöllinen riippuen yrityksen koosta, toimialasta ja yrittäjän kokemuksesta. Puhuttaessa pienimmistä yrittäjistä haastattelututkimus toi esille, että erittäin monen motiivi yrittäjyydessä on pääosin oman elinkeinon ansaitseminen. Tällöin esimerkiksi liiketoimintaa ei usein haluta aktiivisesti kasvattaa tai kehittää.

Puhuttaessa yrittäjien jaksamisesta ja avuntarpeesta yrittäjän oma aktiivisuus avun hakemisessa ja verkostoituminen vaikuttavat tilanteeseen merkittävästi sekä avun saamisen kanavien että helppouden osalta. Verkostoituneilla yrittäjillä apu on usein muutaman puhelinsoiton päässä, kun taas heikosti verkostoituneet yrittäjät ovat usein täysin julkisten toimijoiden varassa.

## **Yrittäjän avun tarpeeseen vaikuttavat haastatteluiden perusteella etenkin:**

- **yrittäjän verkostoituneisuus**
- **oma-aloitteisuus**
- **kirjanpitäjä tai tilitoimiston kyky neuvoa**
- **suhtautuminen yrittämiseen.**

Heikoimmassa tilanteessa haastattelujen perusteella ovat todennäköisemmin yksinyrittäjät, joilla ei ole lähipiirissään tai verkostossaan henkilöitä, joilta pyytää apua tai tukea vaikeampien tilanteiden osuessa eteen. Tällöin haasteena voi olla, että samalla kun liiketoiminta vaatisi huomiota entistä enemmän, alkavat velvoitteet ja talouden seurannan tarve nostaa päätään. Tilanne voi tällöin helposti johtaa henkisen kuorman kasvuun ja siten vakaviinkin jaksamishaasteisiin.

Parhailtaan hyvä kirjanpitäjä on iso apu, joka mahdollistaa keskittymisen isommalla panoksella varsinaiseen liiketoimintaan. Kirjanpitäjän valinnassa pieniyrittäjä voi säästyä monilta käytännön haasteilta, jos hän saa taloudenpitoon avukseen henkilön, joka osaa myös neuvoa liiketoiminnan pyörittämisessä kansantajuisesti.

Viranomaisilta ja järjestöiltä saatavan avun ja palvelun osa koki asiantuntevaksi ja hyväksi. Kyse on lähinnä omasta aktiivisuudesta sekä aloitteellisuudesta kysyä neuvoa ja osallistua tapahtumiin. Toiset taas kokivat kaiken julkisten toimijoiden ja yrittäjäjärjestöjen kanssa asioinnin hankalaksi.



Etenkin kritisoitiin saatavan avun yleisluonteisuutta, jolloin sen soveltaminen omaan tilanteeseen tai konkreettiseen ongelmaan voi olla vaikeaa.

**Haastattelututkimuksessa nousi esiin neljä kohtaa yrityksen elinkaarella, joissa yrittäjän avun tarve korostuu:**

- **yrittäjän perustamisvaihe**
- **ensimmäisen työntekijän palkkaaminen**
- **liiketoiminnan arkipäivä**
- **liiketoiminnan alasajo tai konkurssi.**

Yrittäjän perustamisvaiheessa yrittäjä kohtaa paljon asioita, jotka vaativat selvitystyötä. Alkuvaiheessa on suureksi hyödyksi, jos on lähettyvillä henkilöitä joilta voi kysyä neuvoa käytännön asioihin. Erityisesti esiin nousivat yrittäjän velvoitteisiin ja verotukseen liittyvät kysymykset.

Kaikki haastateltavat, jotka olivat olleet työntekijän palkkaamisen kanssa tekemisissä, näkivät sen liian vaikeana. Työntekijän palkkaaminen nähtiin sekä merkittävänä taloudellisena riskinä että isona henkisenä kuormituksena muista ihmisistä tulevan vastuun myötä.

Liiketoiminnan arkipäivässä esille nousi erityisesti hallinnollisten asioiden hoito ja talouden suunnittelu. Haastateltavista useimmat seurasivat talouttaan ja kassavirtaa katsomalla, kuinka paljon pankkitilillä on rahaa. ”Perusarkea” elävien yrittäjien osalta haasteeksi hyödyllisen avun ja tuen järjestämisessä on myös tämän kohderyhmän tavoittaminen. Palvelujen suuntaamisella heille voitaisi monessa tapauksessa välttyä isommilta haasteilta.

Liiketoiminnan loppuminen on hetki, joissa yrittäjä usein voi kokea häpeää ja epäonnistumista samalla, kun hänen tulisi pystyä huolehtimaan yritystoiminnan lopettamisesta tulevista velvoitteista. Avun ja tuen tarve tällaisissa tilanteissa on monesti suuri, ja haastateltavat kokivat tärkeäksi, että olisi joku jonka kanssa puhua ja purkaa tilannetta auki. Useat haastateltavat nostivat esille sen, että yrityksen lopettamisen tulisi olla helpompaa. Pitkä prosessi, jossa viranomaiset ja muut tahot asettavat velvoitteita avun tarjoamiseen sijaan, on monesti ihmiselle henkisesti erittäin raskas.

Julkisiin lähteisiin perustuvassa taustaselvityksessä tuen tarpeet ja kehityskohdat on jaoteltu seuraavaan viiteen osa-alueeseen:

**Pienyrittäjä tarvitsee selkeytystä säädösten jatkuvaan muutokseen, ja käsitteistöä tulisi päivittää vastaamaan nykypäivän yrittäjän tarpeita.** Pienyrittäjille on erittäin haasteellista löytää olennainen, itselle relevantti tieto kaiken pienyrittäjille suunnatun tiedon ja palveluiden markkinointitulvan sekä uusien lakien ja säädösten keskeltä. Yrittäjä kaipaa tukea ja asiantuntemusta tilannekohtaisiin täsmäkysymyksiin. Myös sosiaaliturvan kysymykset ja itselle mahdolliset etuudet ovat valtaosalle yrittäjistä epäselviä.

**Liiketoiminnan näkymät ja kasvuhaluus parantavat yrittäjän hyvinvointia.** Kaikkein parhaiten työssään voivat ne pienyrittäjät, joilla on optimistisin näkemys yrityksen liiketoiminnan kehittymisestä. Tukitoimilla, joilla parannetaan yrittäjän kykyä ennustaa ja analysoida tämän omaa liiketoimintaa, parannetaan myös yrittäjän hyvinvointia. Erityisesti myyntitoiminnan ja markkinoinnin kehittämiseen kaivataan tukea alasta riippumatta.

**Mikroyrittäjien rahoituksen haku on vähäistä mutta aktiivisuus on kasvamassa.** Yksi tärkeä tukimuoto olisi kiteyttää periaatteita ja kasvattaa yrittäjän ymmärrystä omista vaihtoehdoistaan rahoituksen saannissa ja hakemisessa. Yrittäjä tarvitsee rahoittavilta tahoilta faktatietoa rahoituksen hakemiseen liittyvistä asioista helposti ymmärrettävässä muodossa. Yrittäjän verkostossa käytävä keskustelu saattaa vaikuttaa paljonkin rahoituksen haun aktiivisuuteen.

**Henkilökohtaisesti muodostetut verkostot ovat tärkeitä ja korostuvat erityisesti poikkeustilanteissa ja yksinyrittäjillä.** Yrittäjät kokevat henkisen ja omien läheisten tuen tärkeänä arjen jaksamisessa. Suurin osa kokee henkilökohtaisten kontaktien lisäksi myös vertaistuen muiden saman alan yrittäjien kanssa mielekkäänä ja hyödyllisenä. Tuki tämän kaltaisten verkostojen muodostamisessa olisi tärkeää. Verkostoituminen muiden yrittäjien kanssa yrittäjäjärjestöjen kautta taas jakaa mielipiteitä.

**Maahanmuuttajayrittäjä kohtaa erityishaasteita.** Maahanmuuttajayrittäjien ryhmä on olennainen ryhmä Suomen pienyrittäjien keskuudessa, sillä sen yrittäjyysaktiivisuus on jo korkeampaa kuin kantaväestön. Maahanmuuttajayrittäjän kohtaamia erityishaasteita ovat muun muassa verkostojen muodostamisen hankaluus, riippuvuus viranomaisista ja suurempi tuen tarve tiedonhankinnassa.





## 2. Taustaselvitys aiheesta aiemmin tehdyistä julkaisuista

---

Taustaselvityksessä on käyty läpi erilaisia tietolähteitä. Tietolähteitä on listattu ja jaoteltu aihealueittain raportin liitteeksi (Liite 4). Taustaselvitykseen on tehty poimintoja erityyppisistä julkaisuista, joissa kiteytyvät yrittäjien jaksamiseen ja tuen tarpeeseen vaikuttavat keskeiset kehityskohdat. Käytetyt julkaisut sisältävät kansallisia yrittäjyyttä ja pienyrittäjyyttä koskevia barometreja, selvitystutkimuksia, yrittäjäjärjestöjen web-sivuja, sanomalehtiartikkeleita, valtamediassa esiin nousseita asiantuntijalausuntoja sekä opinnäytetöitä. Keskeisimmät barometrit, kuten Pk-yritysbarometri<sup>2</sup> ja Hyvinvointibarometri<sup>3</sup>, kertovat kattavasti, ajankohtaisesti ja usealla erilaisella mittarilla yrittäjien tilanteen yleisellä tasolla. Näihin osallistuneet yritykset kuvaavat myös hyvin yleistä jakaumaa yritysten koon ja demografisten tekijöiden suhteen, mikä tarkoittaa että osallistujista valtaosa (n. 90 %) on virallisen määritelmän mukaisia mikroyrityksiä (työllistävät alle 10 henkilöä).<sup>4</sup> Lisäksi helsinkiläiset yrittäjät ovat barometrien suurin maakuntaryhmä. Näillä pystytään seuraamaan nopeitakin muutoksia muun muassa yrittäjyysilmapiirissä ja pienyrittäjien suhtautumisessa aina sen hetkiseen elinkeinoilmastoon. Erilaisissa selvityksissä ja opinnäytetöissä on tutkittu tarkasti tiettyjä pienyrittäjyyttä henkilökohtaisesti koskevia haasteita, kun taas web-sivustot ja poliitikkojen ja muiden yhteiskunnan vaikuttajien lausunnoissa käsitellään kattavia ja ajankohtaisia yrittäjyyttä koskevia asioita. Tietolähteistä on jalostettu taustaselvitykseen olennaisimmat mikroyrittäjää ja tämän arjen haasteita sekä yrityksen liiketoiminnan kehittämistarpeita koskevat asiat. Ne ovat kuvattu seuraavissa kappaleissa.

### 2.1 Pienyrittäjä tarvitsee selkeytystä säädösten jatkuvaan muutokseen, ja käsitteistöä tulisi päivittää vastaamaan nykypäivän yrittäjän tarpeita

- **Pienyrittäjille on erittäin haasteellista löytää olennainen, itselle relevantti tieto kaiken pienyrittäjille suunnatun tiedon ja palveluiden markkinointitulvan sekä uusien lakien ja säädösten keskeltä.**

2 Suomen Yrittäjät, 2014b.  
3 Suomen Yrittäjät, 2014a.  
4 Tilastokeskus.

- **Yrittäjä kaipaa tukea ja asiantuntemusta tilannekohtaisiin täsmäkysymyksiin.**
- **Myös sosiaaliturvan kysymykset ja itselle mahdolliset etuudet ovat valtaosalle yrittäjistä epäselviä.**

Suomalaisen pienyrittäjän tämän hetkisestä tilanteesta, hyvinvoinnista ja yhteiskunnan tukimuodoista on runsaasti tarjolla tietoa sähköisesti. Netissä on tarjolla hyvälaatuisia ilmaisia yritysneuvonpalveluja, ja yrityksen perustaminen on vajaan yhden päivän työn takana. Kuitenkin byrokratiaa, erilaisia usein muuttuvia säädöksiä ja niistä liikkuvaa hajanaista tietoa sekä erilaisten palveluiden markkinoijia on paljon. Pienyrittäjän saattaa olla vaikea suoraan arvioida, mitkä palvelutarjoajat ovat oikeasti laadukkaita ja luotettavia.

Byrokratian hankaluutta ja yrittäjien kannalta heikosti pureksittua, huonosti ymmärrettävää tietoa parjataan maan mediassa jatkuvasti, poliitikkoja ja akateemikkoja myöten. Taulukosta 1 nähdään, miten hallinnollinen työ ja byrokratia koetaan yhtenä pienyrittäjän jaksamista eniten haittaavista tekijöistä. Yrittäjän tulee jatkuvasti seurata tietoja muutoksista koskien erilaisia säädöksiä sosiaaliturvaan, veroasteeseen ja kaikkeen näistä aiheutuvaan byrokratiaan liittyen. Osa muutoksista voi aiheuttaa suuriakin heittäjä esimerkiksi yrittäjän tulotasoon ja tavalliseen arjen työntekoon. Sosiaaliturvakyselyn<sup>5</sup> mukaan enemmistö pienyrittäjistä kaipaa lisää tietoa sosiaaliturvastaan, erityisesti sairausajan etuuksista, työttömyysvakuuttamisesta ja työterveyshuollosta. Yrittäjän tuleekin olla jatkuvasti ajan hermolla, mutta kritiikkiä saavat liian tiukat säädökset, jotka aiheuttavat sen, että yrittäjällä kuluu runsaasti aikaa säädösten selvittämiseen ja paperien pyörittämiseen. Tämä on kaikki pois ydinliiketoiminnan pyörittämisestä ja yrityksen kehittämisestä. Kiristyvä lainsäädäntö ja poukkoileva sääntely lisäävät yrittäjien epävarmuutta, ”vaikka erityisesti juuri epävarmoina aikoina pitäisi keskittyä poistamaan epävarmuustekijöitä ja lisäämään jatkuvuutta”.<sup>6</sup>

Paljon keskustelua ja mielipiteitä on vaihdettu yrittäjän ja palkansaajan muuttuneista käsitteistä. Sen sijaan, että puhutaan vain palkansaajista ja yrittäjistä, tulisi puhua itsensä työllistäjistä, jotka sijoittuvat johonkin näiden kahden välimaastoon. Työelämän muutokset ovat synnyttäneet uudentyyppisiä työsuhteita, joissa henkilö tekee vakituisen työnsä ohessa usein sivutoimisia keikatöitä. Nämä lasketaan suureen yksinyrittäjien ryhmään. Yrittäjyyden käsitteet ja määritelmät pitäisi saattaa vastaamaan erilaisten yrittäjien arkea. Yrittäjien sosiaaliturvan ja työlainsäädännön tasa-arvoistaminen palkansaajien kanssa nousee monissa asiantuntijapuheenvuoroissa keskeisenä teemana esiin. Sosiaaliturvan ja sosiaalipolitiikan kehittämisessä ei ole pysytty tämän trendin perässä. Asiantuntijan mukaan eläketurvajärjestelmä pitäisi ajatella kokonaan uusiksi. ”Niillä, jotka ovat sosiaaliturvan uudistuessa suurimmassa hädässä, ei ole samanlaisia puolustajia kuin esimerkiksi palkansaajilla”, sanoo sosiaalipolitiikan professori Pertti Koistinen. Perinteisen palkkatyön ulkopuolella työskentelevät pitäisi oikeuttaa nykyistä parempaan työllisyys- ja sosiaaliturvaan ja yleisesti yhteiskunnalle hyödyllisen työn käsitettä tulisi laajentaa.<sup>7</sup>

Toki myös jatkuvasti tulee yrittäjän arkeen positiivisesti vaikuttavia muutoksia. Yhtenä esimerkkinä on 1.1.2015 voimaan tullut toiminimiyrittäjien mahdollisuus velkajärjestelyihin, joka luo turvaa yritystoiminnan jatkumiselle vaikeinakin aikoina. Lakimuutos ehkäisee konkurssesja ja säästää työpaikkoja, samalla kun se madaltaa kynnyistä ottaa riskejä ja ryhtyä yrittäjäksi.<sup>8</sup>

5 Suomen Yrittäjät, 2010.

6 Sirén, 2015.

7 Yle Uutiset, 2014.

8 Oikeusministeriö.

Sekä hyödyllistä että yritystoimintaa vaikeuttavista säädöksistä ja tarjotuista tukipalveluista täytyisi yrittäjän saada ajankohtaisesti tietoa. Pienyrittäjän tulisi ymmärtää, miten nämä asiat vaikuttavat juuri hänen liiketoimintaansa. Pienyrittäjät kokevat haasteellisena löytää olennaisen, itselle relevantin tiedon kaiken pienyrittäjille suunnatun tieto- ja palvelumarkkinointitulvan sekä uusien lakien ja säädösten keskeltä.<sup>9</sup> Positiivisesti nostettavana esimerkkinä **Yrittäjän tukiverkko** web-sivustolla<sup>10</sup> on koottu ajankohtaista, pienyrittäjälle relevanttia tietoa ymmärrettävään muotoon.

## 2.2 Liiketoiminnan näkymät ja kasvuhalukkuus parantavat yrittäjän hyvinvointia

- **Kaikkein parhaiten työssään voivat ne pienyrittäjät, joilla on optimistisin näkemys yrityksen liiketoiminnan kehittymisestä.**
- **Tukitoimilla, joilla parannetaan yrittäjän kykyä ennustaa ja analysoida tämän omaa liiketoimintaa, parannetaan myös yrittäjän hyvinvointia.**
- **Erityisesti myyntitoiminnan ja markkinoinnin kehittämiseen kaivataan tukea alasta riippumatta.**

Keskeisimmät kysymykset pienyrittäjien hyvinvoinnista vaikuttavat kiteytyvän lopulta siihen, mikä on yrityksen liiketoiminnan nykytila ja näkymät tulevaisuuden kehittymisestä. Yhdistämällä tuloksia ja tilastoja Pk-yritysbarometrissa (2014)<sup>11</sup>, nähdään, että pienyrittäjien suhtautuminen tämän hetken suhdannenäkymiin, yrittäjyysilmapiiriin sekä elinkeinoilmastoon on sitä positiivisempi, mitä kasvuhakuisempi yritys on. Hyvinvointibarometrin (2014)<sup>12</sup> mukaan pienyrittäjät arvioivat henkilökohtaisen työkykynsä sitä paremmaksi, mitä parempana yrityksen taloudellinen tilanne ja liikevaihdon kehittyminen seuraavan vuoden aikana nähdään. Tätä huomiota tukee muun muassa Taulukko 1, jonka kaksi jaksamista eniten häiritsevää tekijää ovat suoraan kytköksissä liiketoiminnan ennustettavuuteen ja tulevaisuuden näkymiin.

Taulukko 1. Pienyrittäjän hyvinvointiin eniten vaikuttavat tekijät<sup>12</sup>



9 Suomen Yrittäjät, 2013.

10 yrittajantukiverkko.fi.

11 Suomen Yrittäjät, 2014b.

12 Suomen Yrittäjät, 2014a.

Mikroyrittäjän henkisen ja aineellisen tuen tarpeet vaihtelevat suuresti. Yleisesti alkuvaiheessa merkittävänä haasteena koetaan rahoituksen saaminen ja sen riittäminen tarpeeksi pitkään ennen vakiintunutta asiakaskuntaa. Tämän jälkeen kaikille mikroyrittäjille keskeisin haaste liiketoiminnan kehityksessä on asiakkaiden hankinta ja markkinointi. Markkinointia ei joko tehdä tarpeeksi tai se ei ole systemaattista. Pienyrittäjät tavoittelevat kasvua ensisijaisesti etsimällä uusia asiakkaita ja markkinoita ja vasta toissijaisesti hakemalla lisää rahoitusta investoidakseen sitä liiketoiminnan kehittämiseen. Tämän vuoksi suoran asiakastyön, myynnin ja markkinoinnin kehittäminen ja siihen panostaminen on erittäin olennaista.<sup>13</sup>

Kun pienyrittäjille suunnitellaan tukipalveluita, on tärkeää tiedostaa, tarvitseeko yrittäjä suoraan liiketoimintaa tukevia ja välillisesti myös henkistä jaksamista tukevia ja stressiä ennaltaehkäiseviä toimia vai onko yrittäjän liiketoiminta siinä pisteessä, että kriittisempää on kohdentaa tuki suoraan yrittäjän henkiseen hyvinvointiin. Yksi esimerkki välittömästi liiketoimintaan kohdistuvasta tuesta olisi tehdä toimenpiteitä edellä mainitun yrittäjän kaupallisen osaamisen, myynnin ja markkinoinnin kehittämiseksi.

### 2.3 Mikroyrittäjien rahoituksen haku on vähäistä mutta aktiivisuus on kasvamassa

- **Yksi tärkeä tukimuoto olisi kiteyttää periaatteita ja kasvattaa yrittäjän ymmärrystä omista vaihtoehdoistaan rahoituksen saannissa ja hakemisessa.**
- **Yrittäjä tarvitsee rahoittavilta tahoilta faktatietoa rahoituksen hakemiseen liittyvistä asioista helposti ymmärrettävässä muodossa. Yrittäjän verkostossa käytävä keskustelu saattaa vaikuttaa paljonkin rahoituksen haun aktiivisuuteen.**

Suoraan liiketoiminnasta, myynnistä, saatavien tulojen lisäksi pienyrittäjät hakevat ulkoista rahoitusta liiketoimintansa kehittämiseen ja kasvattamiseen. Suomessa toimivien yritysten rahoituksen hankintaa ja hankinta-aikomuksia, rahoitusongelmia sekä rahoituksen saatavuutta ja hintaa selvitetään vuosittain rahoituskyselyllä.<sup>14</sup> Edellisen, vuoden 2013 tiedoista koostetun kyselyn mukaan 40 prosenttia rahoitusta tarvinneista mikro- ja pk-yrityksistä on rahoitusongelmaisia. Eniten vaikeuksia on niillä yrityksillä, joiden kannattavuus tai liikevaihto heikkeni edellisen 12 kuukauden aikana. Mikroyritysten yleisiä rahoitusongelmia olivat liiallisiksi arvioidut vakuusvaatimukset ja se, etteivät ne saaneet lainkaan toivottua rahoitusta. Mikroyritykset ovat alkaneet käyttää aiempaa yleisemmin pääomasijoitusrahoitusta, vaikka käyttäjien lukumäärät ovat edelleenkin pienet. Sen sijaan aiempaa harvemmat mikroyritykset hankkivat julkista rahoitusta. Yli viidesosa mikroyrityksistä on hakenut ulkopuolista rahoitusta vuoden 2013 aikana. Näiden lisäksi noin kuudesosa mikroyrityksistä kokee tarpeelliseksi hakea ulkopuolista rahoitusta mutta ei syystä tai toisesta ole rahoitusta hakenut. Mikroyrittäjien tietämys esimerkiksi pääomasijoittajien toiminnasta ja tarjottavista rahoitusvaihtoehdoista on hyvin heikkoa, ja mikroyrittäjistä valtaosa (yli 70 %) käyttää vain yhden pankin palveluita ja vain murto-osa (n. 2 %) kilpailuttaa pankkipalveluja säännöllisesti. Mi-

13 Vaahtia, 2014.

14 Elinkeinoelämän Keskusliitto et al., 2013.

kroyrityksistä yli puolet ovat velattomia, ja mikroyritykset hakevat ylipäänsä rahoitusta vähemmän kuin niitä suuremmat yritykset.<sup>14</sup>

Rahoitustahot arvioivat mikroyrittäjiä kannattavuuden, vakavaraisuuden, maksuvalmiuden riittävyyden ja pitkäjänteisen toiminnan mukaan. Yritystoimintaa rahoitetaan paljon yrittäjän omalla rahalla, omaisuutta realisoimalla, sukulaisilta tai tutuilta lainaamalla tai useilla näistä, jolloin on iso riski joutua vakavaan velkaantumiskierteeseen. Pienimmät yritykset ja yrittäjät ovat globaalissa taloudessa haavoittuvampia kuin suuremmat yritykset muun muassa edellä kuvatuista syistä.<sup>15</sup>

Rahoituksen hakeminen ei koske kaikkia pienyrittäjiä, mutta yksi tärkeä tukimuoto olisi kiinteitä periaatteita ja nostaa yrittäjien tiedostusta omista vaihtoehdoistaan rahoituksen saannissa ja hakemisessa. Rahoituksen haun aktiivisuus vaikuttaa riippuvan osaltaan siitä, minkä tyyppisissä verkostoissa yrittäjä on ja minkälaista keskustelua yrittäjä kuulee vaihtoehdoista käytävän. ”Erilaisia uskomuksia on paljon, ja yrittäjällä ei välttämättä riitä aikaa tai energiaa omassa arjessaan selvittää, mitkä uskomuksista ovat faktatietoon perustuvia ja mitkä eivät, jolloin päätöksiä rahoituksen hakemisesta ja sen saannin vaikeudesta tai helppoudesta saatetaan tehdä mutu-tuntumalla.”<sup>16</sup>

## 2.4 Henkilökohtaisesti muodostetut verkostot ovat tärkeitä ja korostuvat erityisesti poikkeustilanteissa ja yksinyrittäjillä

- **Yrittäjät kokevat henkisen ja omien läheisten tuen tärkeänä arjen jaksamisessa.**
- **Suurin osa kokee henkilökohtaisten kontaktien lisäksi myös vertaistuen muiden saman alan yrittäjien kanssa mielekkäänä ja hyödyllisenä.<sup>17</sup> Tuki tämän kaltaisten verkostojen muodostamisessa olisi tärkeää.**
- **Verkostoituminen muiden yrittäjien kanssa yrittäjäjärjestöjen kautta jakaa mielipiteitä.**

Erityisesti yksinyrittäjällä, eli ammatinharjoittajalla tai muulla yrittäjällä, jolla ei ole palveluksessaan palkattua työvoimaa, verkostojen tarve korostuu. Yksinyrittäjäkyselyn<sup>18</sup> mukaan pienyrittäjille verkostoituminen oman alan toimijoiden kanssa on paitsi keino kasvaa myös keskeinen osa päivittäistä liiketoimintaa, sillä verkostoitumisesta saatavat hyödyt ovat yksinyrittäjille merkittävät. Suurimmat hyödyt yksinyrittäjät kokevat mahdollisuudesta keskittyä omaan ydinosaamiseen, tehokkuuden ja joustavuuden lisääntymisestä sekä yhteistyön kautta oppimisesta ja informaation vaihtamisesta. Yksinyrittäjät ovat myös merkittäviä asiakkaita toisilleen.

Yksinyrittäjän haasteet, joissa verkostosta on erityisesti hyötyä, johtuvat poikkeustilanteista kuten yrityksen toimimisesta sairastelun aikana. Yrittäjän sairastuminen katkaisisi monissa tapauksissa yritystoiminnan väliaikaisesti, jolloin suuri osa (> 66 %) yrittäjistä joutuu tekemään sairaanakin töitä. Lisäksi jo esimerkiksi viikoittaisen vapaapäivän vietto voi osoittautua yksinyrittäjälle mahdottomaksi, puhumattakaan pidemmistä vapaista. Vain reilulla viidenneksellä on verkostossaan henkilö, joka voi sijaistaa yrittäjää poissaolojen aikana.<sup>18</sup>

15 LähiTapiola, 2012.

16 Asiantuntijakommentti yrittäjältä, 2015.

17 Asiantuntijakommentti yrittäjältä, 2015.

18 Suomen Yrittäjät, 2013.

Hyvinvointibarometrinkin<sup>19</sup> mukaan hyvään työkykyyn, stressin vähäisyyteen sekä työssä jatkamiseen on yhteydessä kokemus vapaa- ja lomapäivien riittävydestä. Lisäksi työstä irtautumista edistävät vapaa-ajan aktiviteetit ja tärkeisiin ihmissuhteisiin panostaminen koetaan jaksamista suoraan parantaviksi tekijöiksi. Pienyrittäjä ja erityisesti yksinyrittäjä joutuu joustamaan näistä suoraan hyvinvointia parantavista eduista yritysten tarpeiden mennessä etusijalle.

Yksittäinen tärkeä pienyrittäjän tukimuoto olisi auttaminen verkostojen muodostamisessa ja poikkeustilanteista selviämisessä. Yrittäjä voisi pyrkiä saattaa yhteen ja tarjoamaan tukea toinen toisilleen jollain vähän yrittäjän aikaa ja vaivaa vievän ratkaisun avulla. Yrittäjä voisi hyötyä esimerkiksi alueelliseen tai toimialakohtaiseen tarkasti kohdennetusta vertaisryhmästä tai sivustosta, jossa olisi tarkoitus tarjota ja saada apua toisilta yrittäjiltä. Sivustolla voi tukea verkostojen rakentamista juuri niille (yksin)yrittäjille, joilla on vähiten aikaa laittaa tapahtumissa käymiseen ja tiedon hakemiseen.

## 2.5 Maahanmuuttajayrittäjä kohtaa erityishaasteita

- **Maahanmuuttajayrittäjien ryhmä on olennainen ryhmä Suomen pienyrittäjien keskuudessa, sillä sen yrittäjyysaktiivisuus on jo korkeampaa kuin kantaväestön.**
- **Maahanmuuttajayrittäjä kohtaa tavallisen pienyrittäjän haasteiden lisäksi erityishaasteita. Näitä ovat muun muassa verkostojen muodostamisen hankaluus, riippuvuus viranomaisista ja suurempi tuen tarve tiedonhankinnassa.**

Maahanmuuttajayrittäjillä tarkoitetaan tässä muita kuin suomalaista syntyperää olevia henkilöitä, jotka asuvat ja hankkivat elinkeinoa yrittämisellä Suomessa. Tämä on olennainen ja jatkuvasti kasvava yrittäjäryhmä. Noin puolet Suomen maahanmuuttajien perustamista yrityksistä toimii pääkaupunkiseudulla.<sup>20</sup>

Maahanmuuttajayrittäjien määrä Suomessa on 20-kertaistunut vuosien 1985–2010 aikana ja useimmat perustetuista yrityksistä ovat tämän selvityksen kohderyhmän kokoisia, pieniä mikroyrityksiä. 2010-luvulla maahanmuuttajien yrittäjyysaktiivisuus, etenkin kaupan ja palvelun aloilla, ylittää jo kantaväestön yritysaktiivisuuden. Maahanmuuttajayrittäjillä pakkoyrittäjyys on selvästi yleisempää kuin kantaväestön yrittäjien keskuudessa. Pakkoyrittäjyyden yleisyydestä huolimatta maahanmuuttajien perustamat yritykset näyttävät selviävän hengissä suunnilleen yhtä pitkään kuin kantaväestönkin.<sup>21</sup>

Maahanmuuttajayrittäjä kohtaa osittain samoja keskeisiä haasteita kuin kantaväestön yrittäjät. Näitä ovat esimerkiksi rahoituksen saanti, asiakashankinta ja hyvien toimitilojen löytäminen. Maahanmuuttajayrittäjän erityishaasteet ovat sosiaalisten verkostojen muodostamisen hankaluus sekä kulttuurin ja kielen heikomman ymmärryksen aiheuttama riippuvuus viranomaisista ja maksullisista palveluista. Maahanmuuttajayrittäjä tarvitsee lisäksi selkeästi enemmän tukea tiedonhankinnassa.<sup>22</sup>

Maahanmuuttajayrittäjällä on Suomessa selvästi heikommat epäviralliset sosiaaliset kontaktit kuin kantaväestön yrittäjällä ja kyvyt luoda verkostoja ovat heikommat kuin paikallista kieltä ym-

19 Suomen Yrittäjät, 2014a.  
20 Helsingin Sanomat, 2014.  
21 Joronen, 2012.  
22 Vasek Oy, 2011.

märtävien ja maan kulttuurissa kasvaneiden pienyrittäjien. Kantaväestön yrittäjällä saattaa usein olla esimerkiksi aiemman uran kautta muodostunut oma epävirallinen kontaktiverkosto, josta löytyy laki-, talous- ja muiden alojen asiantuntijoita, joilta kysyä apua tarvittaessa. Maahanmuuttajayrittäjä on riippuvaisempi viranomaisista, yritysneuvontapalveluista ja maksullisista palveluntarjoajista, esimerkiksi tilitoimitoista. Maahanmuuttajayrittäjät ovat keskimääräisesti paremmin verkostoituneita muiden maahanmuuttajataustaisten yrittäjien kanssa. Heillä on myös paremmat kontaktit ja verkostot ulkomaisten, usein oman kotimaansa, alan toimijoiden kanssa.<sup>21</sup>

Vaikka maahanmuuttajayrittäjä hyötyisi virallisista yritysneuvontapalveluista keskimääräistä pienyrittäjää enemmän, neuvontapalvelut eivät tavoita yhtä tehokkaasti maahanmuuttajayrittäjiä. Kielen, yhteiskunnan ja kulttuurin ymmärtämättömyys vaikuttavat myös siihen, saako yrittäjä rahoitusta ja löytääkö hän yhteistyökumppaneita. Maahanmuuttajataustainen yrittäjä tulee usein yhteiskunnasta, jossa yrittäjyys on luonnollinen toimeentulon muoto ja jossa ei ole olemassa hyvinvointiyhteiskunnan turvaverkkoja. Hän on tottunut ottamaan pärjäämisensä ohjat omiin käsiinsä, mistä asenteesta nousee vahva työn tekemisen arvo. Toisaalta hyvinvointiyhteiskunnan vahva sääntely tulee maahanmuuttajayrittäjälle usein yllätyksenä, ja kielitaidon ja kulttuurin ymmärtämättömyyden puute aiheuttaa vaikeuksia ottaa selvää monimutkaisista säädöksistä, joita suomalaistaustaisen yrittäjänkin on joskus hankala ymmärtää.<sup>23</sup>

Monet maahanmuuttajayrittäjän tarvitsemista kontakteista tai vinkeistä saattavat olla maassa kasvaneelle itsestäänselvyksiä. Maahanmuuttajayrittäjille tarjottavan tuen tulisi liittyä epävirallisten verkostojen muodostamisessa auttamiseen sekä laki- ja muiden tietojen ymmärtämisen helpottamiseen.

---

23 Bloigu, 2014.





### 3. Haastattelututkimuksen tulokset

---

Tarkasteltaessa yrittäjiä ryhmänä on tärkeä huomioida, että ei ole yhtä tietynlaista yrittäjää, vaan etenkin tässä tutkimuksessa tarkasteltujen pienimpien yrittäjien joukossa kirjo on erittäin monipuolinen (ks. liitteenä olevat demografiset tiedot).

Yrittäjän avun tarve on siten myös hyvin erilainen ja yksilöllinen. Avun ja tuen tarpeen osalta erityisesti yrittäjän kokemus, oma aktiivisuus ja verkostoituminen vaikuttavat tilanteeseen positiivisesti. Kokeneet yrittäjät pärjäävät hallinnollisissa töissä, ja verkostoituneilla yrittäjillä apu on usein muutaman puhelinsoiton päässä. Haastatellut yrittäjät saivat verkostoitumisen kautta apua arjen käytännön haasteisiin asiakkaiden hankkimisesta verottajan lomakkeiden täyttämiseen.

Heikoimmassa tilanteessa haastattelun perusteella ovat yksinyrittäjät, joilla ei ole lähipiirissään tai verkostossaan henkilöitä, joilta pyytää apua kriisitilanteen tai kassavirran katkoksen osuessa eteen. Tällöin haasteena voi olla, että samalla kun liiketoiminta alkaa sakkaamaan ja olisi keskittyttävä työn tekemisen entistä enemmän, alkavat hallinnolliset työt ja talouden seurannan tarve nostaa päätään. Tilanne voi tällöin helposti johtaa henkisen kuorman kasvuun ja siten jaksamishaasteisiin, jotka entisestään voivat hankaloittaa yrityksen elinvoimaisuuden kasvattamisen haasteisiin.

Verkostoitumisen lisäksi hyvän kirjanpitäjän hankkiminen nousee haastatteluissa esille. Kirjanpitäjän valinnassa pienyrittäjä voi säästyä monilta ongelmilta, jos hän saa taloudenpitoon avukseen henkilön, joka osaa myös neuvoa kansantajuisesti siinä, miten yrityksen taloutta kannattaisi hoitaa ja miten viranomaisilta tulevat velvoitteet hoidetaan. Parhaimmillaan hyvä kirjanpitäjä on iso apu, joka mahdollistaa keskittymisen isommalla panoksella varsinaiseen liiketoimintaan.

Haastatteluissa puhutti paljon myös viranomaisilta ja järjestöiltä saatava apu. Osa koki palvelun ja avun asiantuntevaksi ja hyväksi. Koettiin, että kaikkeen on saatavissa apua ja kyse on lähinnä omasta aktiivisuudesta sekä aloitteellisuudesta kysyä neuvoa ja osallistua tapahtumiin. Toiset taas kokivat kaiken viranomaisten kanssa asiointin hankalaksi ja vaikeaksi ja että järjestöiltä saatava apu on liian yleisluonteista, jotta siitä olisi todellista hyötyä.

Tutkimuksessa nousi esille myös joitain eroja mies- ja naisyrittäjien välillä. Pienellä yleistämisen riskilläkin voidaan todeta, että haastatelluille naisyrittäjille jaksamisen teemoista keskustelu oli miehiä helpompaa. Tutkimukseen osallistuneet naiset kokivat miehiä vähemmän häpeää siitä, että eivät

aina menestyneet tai jaksaneet arjessa niin hyvin kuin toivoisivat. Haastatteluun osallistuneiden miesyrittäjien joukossa taas oli enemmän henkilöitä, joille jaksamisessa oli kyse ainoastaan omasta luonteesta ja sisusta pyrkiä eteenpäin. Ero näkyi tutkimuksessa ennen kaikkea asenteena siihen, miten arjessa tulisi pärjätä, ei siinä miten yritys menestyi tai liiketoimintaa muutoin pyöritetään paremmalla tai heikommalla menestyksellä.

Kaikille yrittäjille olisi hyödyksi nähdä, että kaikesta ei tarvitse eikä voi selvitä yksin. Toisaalta yhteiskuntatasolla käytävässä keskustelussa haastateltavat peräänkuuluttivat sitä, että epäonnistuminen yrittäjänä ei saisi olla häpeän aihe. Toisaalta yrittäjänä menestyminen ei saisi olla kateutta liaksi aiheuttava ja yrittäjiä suitsuttava. Toivottiin, että Suomessa asenneilmapiiri näiltä osin muuttuisi.

Yhteenvetona voidaan todeta, että positiivisesti jaksamiseen vaikuttavat yrityksen menestys, yrittäjän verkostoituneisuus, oma-aloitteisuus, hyvä kirjanpitäjä ja terveen realistinen suhtautuminen yrittämiseen.

### 3.1 Tilanteet joissa apua tarvitaan

**Haastattelututkimuksessa nousi esiin neljä kohtaa yrityksen elinkaarella, joissa yrittäjän avun tarve korostuu:**

- **yrityksen perustamisvaihe**
- **ensimmäisen työntekijän palkkaaminen**
- **liiketoiminnan arkipäivä**
- **liiketoiminnan alasajo tai konkurssi.**

Yrityksen perustamisvaiheessa yrittäjä kohtaa paljon asioita, jotka vaativat selvitystyötä. Byrokratia ja yrittäjäksi opettelu sekä siihen totuttelu tuovat eteen monia uusia asioita. Alkuvaiheessa on suureksi hyödyksi, jos lähettyvillä on henkilöitä, joilta voi kysyä neuvoa käytännön asioihin. Erityisesti esiin nousivat yrittäjän velvoitteisiin ja verotukseen liittyvät kysymykset. Moni haastatelluista aloittavista yrittäjistä nosti esille myös starttirahan hakemisen merkityksen. Esimerkiksi osa haastatelluista ei ollut sitä saanut, koska ei ollut osannut hakea sitä oikeaan aikaan yrittämisen polulla.

Kaikki haastateltavat, jotka olivat olleet työntekijän palkkaamisen kanssa tekemisissä, näkivät sen liian vaikeana. Työntekijän palkkaaminen nähtiin sekä merkittävänä taloudellisena riskinä että isona henkisenä kuormituksena muista ihmisistä tulevan vastuun myötä. Monet haastatelluista kokivat henkisesti kuormittavana siitä huolehtimisen, että työntekijöille pitää olla kassassa rahaa palkanmaksuun. Yksi haastatelluista perusteli jopa ainoasta työntekijästään luopumista henkisen kuormituksen vähentymisellä, vaikka työntekijän pitäminen mahdollisti hänelle isomman liiketoiminnan.

Liiketoiminnan arkipäivässä esille nousi erityisesti hallinnollisten asioiden hoito ja talouden suunnittelu. Haastateltavista useimmat seurasivat talouttaan ja kassavirtaa katsomalla, kuinka paljon pankkitilillä on rahaa. Talouden suunnittelua budjetoitumielessä formaalisti tekivät vain harvat. Pienimpien yrittäjien kohdalla haasteeksi nousivat myös muuttuvat velvoitteet, joissa erityisesti

arvolisäveronmaksuvelvoite voi toteutua tai olla toteutumatta vuodesta toiseen. Sekä talouden suunnittelun että velvollisuuksien hoidossa aiemmin mainittujen verkostojen ja hyvän tilitoimiston merkitys korostuivat.

Liiketoiminnan loppuminen on hetki, jolla yrittäjä usein voi kokea häpeää ja epäonnistumista samalla, kun hänen tulisi pystyä huolehtimaan yritystoiminnan lopettamisesta tulevista velvoitteista. Haastateltavien joukossa oli yrittäjiä, jotka olivat itse lopettaneet yrityksiä tai nähneet läheltä tuttuja yritysten konkurssia. Avun ja tuen tarve tällaisissa tilanteissa on monesti suuri, ja haastateltavat kokivat tärkeäksi, että olisi joku jonka kanssa puhua ja purkaa tilannetta auki. Pienten yritysten ja yksinyrittäjien tapauksessa kyse ei ole vain liiketoiminnan päättymisestä. Ihmiset näkevät sen usein henkilökohtaisena epäonnistumisena, joka voi johtaa henkisesti erittäin hankalaan tilanteeseen. Kyse voi monille olla elämäntyön tietynlainen tuhoutuminen ja sitä kautta kokemus oman ihmisarvon kyseenalaistamisesta. Tilanne voidaan nähdä epäonnistumisena paitsi yrittäjänä myös ihmisenä, ja siihen yhdistyy usein häpeää ja kelvottomuuden tunnetta. Useat haastateltavat nostivat esille sen, että yrityksen lopettamisen tulisi olla tässä maassa helpompaa. Pitkä prosessi, jossa viranomaiset ja muut tahot asettavat velvoitteita avun tarjoamiseen sijaan, on monesti ihmiselle henkisesti erittäin raskas. Lyhyempi prosessi helpottaisi ihmisten eteenpäin siirtymistä ja työllistymistä uudestaan.

### 3.2 Mikä sinut sai ryhtymään yrittäjäksi?

- **Osa yrittäjistä on suunnitelmallisesti tai muuten aktiivisen päätöksenteon kautta halunneet pistää yrityksen pystyyn. Heillä motiivina on usein itsensä toteuttaminen ja vapauden tavoitteleminen. Liiketoimintaa halutaan tyypillisesti kasvattaa ja kehittää.**
- **Osa taas on enemmän ajautunut siihen aiemman työn kautta tai välttääkseen työttömyyden. Tähän ryhmään kuuluu myös henkilöitä, joilla ei syystä tai toisesta ole kykyä toteuttaa työtä normaalissa työyhteisössä. Heille kaikille ensisijainen tavoite on usein oman elinkeinon ansaitseminen. Liiketoiminnan kasvattamista jopa vältellään.**

Haastatteluun osallistuvat yrittäjät valittiin heidän oman kiinnostuksena kautta. Yrittäjät edustivat erilaisia taustoja, toimialoja ja ikäryhmiä. Useammalla yrittäjällä oli kokemusta aiemmista yrityksistä tai pitkä työura palkkatöistä. Toisilla taas yrittäjyys oli ensimmäinen askel työelämässä esimerkiksi opiskeluista valmistumisen jälkeen. Tämän myötä myös yrittäjäksi lähtemisen syyt osoitettiin haastatteluissa hyvin monipuolisiksi.

Karkeasti yrittäjäksi lähtemisen syyt voidaan jakaa kahteen pääkategoriaan. Ensimmäinen ovat ne yrittäjät, jotka ovat suunnitelmallisesti tai aktiivisen päätöksenteon kautta halunneet pistää yrityksen pystyyn. Toisena ryhmä ovat ne yrittäjät, jotka ovat ajautuneet siihen aiemman työn kautta tai välttääkseen työttömyyden. Tähän ns. pakkoyrittäjien ryhmään kuuluu lisäksi henkilöitä, joilla ei syystä tai toisesta ole kykyä toteuttaa työtä normaalissa työyhteisössä tai aikaisemmassa

ammattissaan ja jotka siten olleet pakotettuja etsimään tavan elättää itsensä.

Tarkasteltaessa yrittäjäksi ajautuneita oli esimerkiksi 90-luvun laman kokeneiden joukossa ihmisiä, jotka olivat päätyneet yrittäjäksi, kun mitään muuta työtä ei ollut saatavilla. Silloin yrittäjäksi lähtemisen motiivit eivät välttämättä ole olleet rakentaa jotain uutta tai oman liikeideansa toteuttamista vaan puhtaammin oman elannon hankkimista saatavissa olevin keinoin. Samaa koskee tutkimukseen osallistunutta maahanmuuttajaa, joka näki yrittäjyyden keinona työllistyä koulutusta vastaavaan työhön tilanteessa, jossa suomalaisen yhteiskuntaan sopeutuminen muuten osoitti haasteita. Kaikille näille ihmisille yrittäjäksi lähteminen on ollut tapa saada oma elanto ja pärjätä elämässä.

*”Se on ollut pientä mitä työtä on ollut saatavilla. Työ tällä hetkellä on sellaista mitä haluan tehdä. 90-luvulla jouduin saneeratuksi, joten sen kautta päädyin.”*

Toisen kategorian yrittäjiä ovat ne, jotka ovat vahvasti hakeutuneet yrittäjiksi. Ihmiset, jotka ovat halunneet pistää oman yrityksen pystyyn, koska ovat etsineet keinoa toteuttaa omia ideoitaan ja itseään. Heillä on palo sitä kohtaan, että on mahdollisuus tehdä jotain omaa ja saada siitä suora palkinto. Toisaalta useammalla näistä ihmisistä oli myös taustalla tietynlainen vapauden ja muista riippumattomuuden kaipuu. Kokemus siitä, että oleminen osana isoa organisaatiota ei motivoi heitä tai että omat arvot ovat ristiriidassa sen kanssa, mitä yritys tekee. Tällöin vapaus toteuttaa itseään ja riippumattomuus muista näyttäytyvät heillä isona motivaatiotekijänä.

*”En halua istua kahdeksasta neljään toimistossa. Vapaus, työn merkityksellisyys ja mahdollisuus toteuttaa omia ajatuksia. Kun tein palkkatöitä en kokenut, että näin olisi ollut.”*

Tutkimus tuo esille sen, että yrittäjyys ei ole aina kovinkaan tietoinen valinta tai asia, jota aktiivisesti tavoitellaan. Osalle yrittäjyys on ollut ensisijaisesti keino ansaita oma elanto, jopa silloin kun palkkatöitä ei ole ollut saatavilla. Toisille taas yrittäjyys on ollut lähes päinvastaisesti polku luopua kuukausipalkan tuomasta turvallisuudesta ja toteuttaa itseään olemalla vähemmän riippuvainen muista ihmisistä.

Haastatelluista yrittäjistä vain kolme nosti rahan ja taloudellisen riippumattomuuden tavoittelun selkeäksi motiiviksi lähteä yrittäjäksi.

### 3.3 Mikä auttaa sinua jaksamaan arjessa?

- **Pelkkä työtuntien laskeminen ei usein määritä työkuormaa välttämättä kovinkaan tarkasti. Haastatteluissa nousi esille, että usein henkinen kuorma esimerkiksi rahahuolien tai paperitöihin turhautumisen kautta saattaa kuormittaa jopa enemmän.**
- **Haastelluista moni kertoi turhautuneensa ihmisiin, jotka eivät ymmärrä, että yrittäjän on välillä tehtävä paljon töitä. Koettiin, että välillä yritys on ajankäytöllisesti asetettava kaikkien muiden asioiden edelle.**

Arjessa jaksamisen haaste kohtaa pienyrittäjiä tavallisia palkollisia konkreettisemmin, koska kukaan toinen ei oman yrityksen sisällä usein ole määrittämässä tai asettamassa rajoja työnteolle. Tämä tarkoittaa sitä, että yrittäjän on itse kiinnitettävä aktiivisesti huomioita omaan jaksamiseen ja elämän tasapainoon. Tyypillistä on, että työtä voisi käytännössä tehdä kuinka paljon tahansa, koska aina voi myydä enemmän ja käyttää aikaa liiketoiminnan kehittämiseen. Toisaalta myös etenkin vallitsevassa taloustilanteessa useat haastateltavat pitivät ajankäytöllisenä haasteena sitä, että ei ole mahdollisuutta sanoa kenellekään asiakkaalle ei, kun asiakkaita yleisesti ottaen on monilla aloilla nousukautta vähemmän. Yrittäjälle tämä tarkoittaa sitä, että välillä tehdään töitä niin paljon kuin vain pystytään ja välillä taas ei ole ehkä mitään tekemistä.

*”Jaksamiseen vaikuttaa olennaisesti pelko rahan riittämisestä. Se on todella rankkaa, kun ei ole mitään säännöllistä tulovirtaa. Vaatii hirveästi sinnikkyyttä ja rohkeutta.”*

Jaksamista tarkasteltaessa on tärkeä myös huomioida, että pelkkä työtuntien laskeminen ei usein määritä työkuormaa välttämättä kovinkaan tarkasti. Haastatteluissa nousi esille, että usein henkinen kuorma esimerkiksi rahahuolien tai paperitöihin turhautumisen kautta saattaa kuormittaa jopa enemmän. Henkinen kuorma voi siis usein rajoittaa yrittäjän kykyä tehdä töitä ja vaikeuttaa siten elannon hankkimista.

*”Tosiasioiden hyväksyminen, että kaikkeen ei voi vaikuttaa. Tiedostaminen, että aurinko nousee joka tapauksessa huomenna, vaikka mokaisi kuinka pahasti.”*

Haastelluista suurin osa oli jossain vaiheessa yrittäjän uraansa kokenut vaikeita tilanteita, joissa jaksamista työssä ja elämässä on koeteltu. Joukossa oli kuitenkin myös useita henkilöitä, jotka eivät nähneet jaksamista ongelmana tai jotka eivät olleet kohdanneet sen kanssa käytännössä minkäänlaisia haasteita.

Haastatellut yrittäjät nostivat erityisesti seuraavat asiat jaksamista edistäviksi:

- oikeus päättää omasta itsestään
- mahdollisuus määrittää omat aikataulut
- motivaatio siitä, että tekee itselle töitä
- vapaus ja riippumattomuus muista
- tyytyväiset asiakkaat ja hyvä palaute
- omasta työstään pitäminen
- oman itsensä toteuttaminen ja osaamisensa osoittaminen
- onnistumiskokemukset
- liikunta ja sen harrastaminen
- oikeanlainen syöminen
- alkoholin käytön hillitseminen
- työnjaksottaminen ja elämänhallinta
- hyvä arki ja rutiinit

- harrastukset
- lomat ja vapaa-aika
- kyky myöntää, että ei osaa kaikkea
- verkosto ja kontaktit
- sosiaaliset kontaktit ja ystävät
- yrittäjäystävät ja -kollegat
- puolison palkkatyö
- perheen tuki ja toimiva parisuhde
- kouluttautuminen
- hyvä taloudellinen tilanne ja mahdollisuus maksaa itselle palkkaa.

Perheasiat, ystävyysuhteet ja sosiaalinen elämä puhuttivat montaa haastatelluista erityisesti, kun puhuttiin jaksamista edistävistä asioista. Siinä missä osa ei nähnyt yrittäjyyden juurikaan vaikuttavan niihin, osa koki asian täysin päinvastoin.

Ystävyysuhteista useampi nosti esille, että on yrittäjäksi ryhtymisen jälkeen muuttunut selkeästi valikoivammaksi, kenen kanssa viettää vapaa-aikansa ja ylläpitää kontaktia. Useampi nosti esille, että on lakannut pitämästä yhteyttä ihmisiin, joiden kautta eivät koe saavansa elämään sisältöä tai joiden kanssa vastavuoroisuus mielenkiinnossa toista kohtaan ei ole tasapainossa. Haastatelluista moni kertoi turhautuneensa ihmisiin, jotka eivät ymmärrä, että yrittäjän on välillä tehtävä paljon töitä ja asetettava yritys hetkittäin kaikkien muiden asioiden edelle ajankäytöllisesti.

*”Ihmissuhteissa pitää olla tilaa ja vapautta omalle yritystoiminnalle. Pitää olla henkistä tilaa. Yhä enemmän karsiutuu pois energiaa vievät ihmissuhteet. Laatu on tärkeä. Ehdin kyllä näkemään ihmisiä.”*

Perheen tuki nousi suurella osalla haastatelluista tärkeäksi tuen lähteeksi. Perheeltä haastatellut hakivat sekä kuuntelua että neuvoja. Moni myös totesi positiivisena asiana, että puolison palkkatyö tuo vakautta arkeen, kun yrityksen tulovirrat voivat olla epävarmoja tai epätasaisia. Toisaalta myös korostui sama kuin sosiaalisissa ja ystävyysuhteissa eli suhteiden toimivuus. Kotiasioiden kunnossa oleminen toi monelle yrittäjälle tukea ja turvaa, mutta osalle se oli myös selkeä stressin lähde, joka nähtiin yrittämistä hankaloittavana. Esimerkiksi pienet lapset ja parisuhdeongelmat nousivat haastatteluissa stressiä ja henkistä kuormitusta merkittävästi lisäävinä asioina etenkin tilanteissa, joissa yritystoimintaan samalla hetkellä on tarve panostaa tavallista enemmän.

### 3.4 Miten selviät tilanteista joissa on kyse jaksamisesta?

- **Muutama haastatelluista nosti esille, että jaksamista koetteleviin tilanteisiin ei löydy apua. Nähtiin, että yrittäjän on vain jaksettava. On vain pakko mennä eteenpäin oli tilanne mikä tahansa.**
- **Useampi haastateltu nosti esille työterveyshuollon puuttumisen suurimpana pienyrittäjiä eriarvoistavana tekijänä.**

Jaksamiseen suhtautumisessa oli havaittavissa selkeä ero niiden välillä, jotka olivat kokeneet henkilökohtaisesti tai nähneet lähipiirissään vakavampaa uupumusta tai loppuun palamista suhteessa niihin, jotka eivät olleet sitä kohdanneet. Haastatelluista useampi nosti esille, että kun sen on kerran kokenut niin sitä ymmärtää asian vakavuuden ja että siihen tilanteeseen ei halua uudestaan. Toisaalta jaksamistaan koetelleet ihmiset myös kertoivat haastatteluissa sen olevan jaksamisen lähde: kun on kerran ylittänyt rajansa, tietää mitä työn kuormitus äärimmillään on ja mitä se voi tarkoittaa.

Jaksamista koettelevista tilanteista selviämisessä haastatellut yrittäjät nostivat esille seuraavia asioita (yllä listattujen jaksamista edistävien asioiden lisäksi):

- kollegoiden tuki oman itsetunnon löytämiseen
- työnohjaajan käyttö
- vertaistuen merkityksen ymmärtäminen
- on joku toinen, jonka kanssa puhua
- yrittäjäystävät, jotka ymmärtävät mitä yrittäjä kokee
- rajan vetäminen työn ja vapaa-ajan välille
- aikalisän ottaminen
- vaikeiden asioiden määrittäminen projekteiksi, joilla on alku ja loppu
- usko siihen, että asiat menevät parempaan suuntaan
- muistaa, että on muutakin elämää kuin yrittäminen
- selkeät tavoitteet
- tieto siitä, että on ennenkin selvinnyt vaikeista tilanteista
- koulutukseen hakeutuminen
- mentorit ja tukihenkilöt
- ulkopuolinen hallituksen puheenjohtaja pienellä omistusosuudella mukaan yritykseen
- perustulotason turvaaminen
- luottamus itseensä ja omaan osaamiseensa
- epävarmojen tilanteiden ratkaiseminen suuntaan tai toiseen
- nukkuminen ja hyvä unenlaatu.

Muutama haastatelluista myös nosti esille, että jaksamista koetteleviin tilanteisiin ei löydy apua. Nähtiin, että yrittäjän on vain jaksettava. On vain pakko mennä eteenpäin, oli tilanne mikä tahansa. Näkökulmaan näytti haastatetuilla liittyvän sama kuin ylipäätään sairasteluun tai töistä poissa olemiseen: Jos itse on poissa, niin kukaan ei ole tekemässä töitä, jolloin yrityksen toiminta ja toimeentulo vaarantuvat. Jos itse ei tee, niin ei tee kukaan mukaan. Eikä siihen voi saada apua mistään.

*”Sisulla. Tahdonvoima ja se, että tavoite on selkeä. Aina tulee notkahduksia välillä. Tietää, että asioista selvittää, kun niistä on selvitty aiemminkin.”*

Henkisen hyvinvointinsa lähes kaikki haastateltavat määrittivät hyväksi. Henkistä hyvinvointia ja jaksamista heikentävinä asioina nähtiin etenkin yleinen taloustilanne ja epävarmuus omassa lii-



ketoiminnassa. Useampi haastateltu kuitenkin totesi, että menee varsin hyvin, vaikka vuosi 2014 on ollut yrityksen talouden kannalta yksi huonoimmista mitä ovat kokeneet. Enemmistöllä haastatelluista oli taustalla vahva usko omaan tekemiseen ja siihen, että mennään kohti parempaa. Muina henkisesti erityisen kuormittavina nähtiin työllistämiskysymykset ja tarve perustella omaa osaaamista asiakkaille ja rahoittajille. Keski-ikää vanhemmat nostivat lisäksi esille ikääntymisen tuomat haasteet ja tärkeyden tiedostaa, että ei jaksa enää samalla tavalla tehdä töitä kuin nuorempana.

*”Se on huomattu, että jos on ulkopuolinen työntekijä, niin se aiheuttaa painetta, jos ei ole palkkapäivänä rahaa josta maksaa.”*

*”Epävarmuuden sietäminen nousee todella keskeiseksi asiaksi. Pelko talouden pettämisestä on aina läsnä. Välillä jännittää enemmän ja välillä vähemmän. Välillä tulee yölläkin mietittyä.”*

Kysyttäessä haastateltavilta ajankäytöstä esille nousi paljon ajankäytön strukturoinnin ja tavoitteellisuuden merkitykset. Suuri osa haastatelluista ei kokenut tarvitsevansa enempää aikaa vaan oli tyytyväinen mahdollisuuteen yhdistää elämän eri osa-alueita. Yrittämiseen suoraan liittyvistä asioista esille nousivat erityisesti mahdollisuudet koulutukseen ja liiketoiminnan kehittämiseen. Vapaa-ajan puolelta aikaa kaivattiin enemmän etenkin ystävien näkemiseen ja oman ajan ottamiseen esimerkiksi harrastuksiin.

Kokonaisuutena haastatellut määrittelivät lähes poikkeuksetta oman työkuuntensa hyväksi. Toisaalta fyysisen kunnon osalta osa nosti esille huolen työkuorman epätasaisuudesta. Useat nostivat haasteeksi hetket, jolloin työssä vaaditaan todella paljon. Tällöin liikunta usein unohtuu. Liikunnan unohtuminen taas koettiin selkeästi jaksamista vähentävänä. Tässä nähtiin tärkeäksi negatiivisen kierteen välttäminen. Jos on väsynyt, ei jaksa harrastaa liikuntaa, ja silloin taas väsyttää enemmän. Fyysisen kunnon ylläpitämiseksi moni oli ottanut liikunnan osaksi päivärutiineja, jotta se ei unohtuisi. Esimerkkeinä näistä nostettiin työmatkapyöräily tai liikunnan yhdistäminen ystävien ja läheisten näkemiseen.

Työterveyspalveluita ei haastatelluista yrittäjistä juuri kenellekään ollut käytössä muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta. Yleisesti ottaen työterveyspalvelut nähtiin liian kalliina ja yrittäjälle turhana kustannuseränä verrattuna näistä saatavaan hyötyyn. Terveyspalveluiden osalta haastatelluista enemmistö turvautui pelkästään terveysasemien palveluun. Osalla oli hankittuna yksityisiä sairaskuluvakuutuksia yrityksen kautta tai henkilökohtaisesti. Useampi haastateltu nosti esille työterveyshuollon puuttumisen suurimpana pienyrittäjiä eriarvoistavana tekijänä. Haastateltujen keskuudessa koettiin myös turhautumista siitä, että julkinen terveyshuolto säännöllisesti yrittää ohjata heitä työnantajan työterveyshuoltoon.

### 3.5 Miten ihmissuhteet vaikuttavat elämässäsi?

- **Noin puolet haastatelluista ei nähnyt, että yrittäjyys vaikuttaa mitenkään merkittävästi ihmissuhteisiin. Loput taas kokivat, että yrittäjä tarvitsee tilaa ja ymmärrystä valitulle elämäntavalle.**
- **Yrittäjäystävissä arvostettiin ymmärrystä omaa arkea ja elämää kohtaan. Moni nosti esille näkökulman, että vain toinen yrittäjä voi ymmärtää toista yrittäjää ja että muiden ystävien kanssa on ollut yhteentörmäyksiä yrittäjyyden kautta.**

Ihmissuhteista kysyttäessä perhe ja ystävät nähtiin lähes poikkeuksetta tärkeinä. Nähtiin tärkeänä, että joku välittävä ihminen on lähellä. Kuitenkin vain noin puolet haastatelluista näki, että yrittäjyys vaikuttaa jotenkin erityisesti ihmissuhteisiin. Usealta löytyi ystävä- ja lähipiiristä toisia yrittäjiä, joiden kanssa viettää aikaa ja vaihtaa ajatuksia.

*”Ystäviä täytyy olla, ja joskus mahdollisuus tavata muitakin ihmisiä. Sukulaisia ja perheenjäseniä. Mutta kuitenkin yritys määrää mitä minä teen. Jos tilanne vaatii niin kaikki muut asiat peruuntuvat.”*

Yrittäjäystävissä arvostettiin ymmärrystä omaa arkea ja elämää kohtaan. Moni nosti esille näkökulman, että vain toinen yrittäjä voi ymmärtää toista yrittäjää ja että muiden ystävien kanssa on ollut yhteentörmäyksiä yrittäjyyden kautta. Moni koki, että ihmiset ympärillä usein näkevät yrittäjän vapauden mutta eivät ymmärrä siihen vaadittavaa sitoutumista. Koettiin, että on tärkeä ymmärtää, että välillä töitä on vain tehtävä täysillä, jotta firma pysyy pystyssä. Useampi uudemmista yrittäjistä toi esille, että ystäväpiiri oli vaihtunut ja karsiutunut yrittäjäksi lähtemisen jälkeen. Usein tämä tapahtui myös omasta aloitteesta, kun arvostus omaa aika kohtaan on kasvanut eikä halua tuhjata aika ihmisiin, jotka eivät anna heille riittävästi. Muutama toi esille, että tarvitsevat tilaa toteuttaa itseään valitsemallaan polulla.

*”En tiedä vaikuttaako mitenkään suoranaisesti. Ehkä se, että tekee vähän enemmän töitä. Mutta ei oikeastaan.”*

Parisuhteen osalta osa nosti esille, että on tärkeää, että toinen ymmärtää mitä on tekemässä. Käänteisesti osa näki rentouttavana, että kotona ei voi puhua työasioista, kun toinen tekee jotain täysin erilaista. Osa haastateltavista myös näki puolison palkkatyön perheelle tuoman taloudellisen turvan oma yritystoiminnan harjoittamisen kannalta jaksamista helpottavana. Pienet lapset taas nähtiin niiden haastateltavien keskuudessa, joille asia on ajankohtainen, usein stressiä lisäävänä elementtinä. Toivottiin, että lastenhoito olisi asia, johon yhteiskunnalliset toimijat toisivat lisää tukea ja nykyistä päiväkotijärjestelmää joustavampia mahdollisuuksia.

### 3.6 Raha-asioiden hoito ja talouden suunnittelu

- **Kysyttäessä budjetoinnista yli kolmeneljäsosaa (3/4) totesi, että ei tee käytännössä minkäänlaista budjetointia. Suurimmaksi syyksi tähän nostettiin esille, että tulovirrat ovat vaikeasti ennustettavissa.**
- **Haastatelluista suurin osa seuraa talouttaan lähinnä pankkitilin ja laskutuksen kautta. Vain harva pyrkii ennustamaan tulevaa kassavirtaa.**

Haastatteluissa kysyttiin, onko taloudenhoidossa yleisesti asioita, joihin tulisi kiinnittää huomiota, sekä miten yrittäjät seuraavat ja suunnittelevat talouttaan.

Kysyttäessä talouden seurannasta nousi vahvasti pinnalle, että muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta taloutta seurataan lähinnä pankkitilin ja laskutuksen kautta. Vain harva pyrkii ennustamaan tulevaa kassavirtaa. Useat haastateltavat toivat esille, että käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että investointeja ja esimerkiksi markkinointipanostuksista päätetään sen perusteella, kuinka paljon pankkitilillä kullakin ajanhetkellä on rahaa. Tämän myötä monet toivat esille, että rahatilannetta säädellään lähinnä sen mukaan kuinka paljon yrityksestä voi itselle nostaa palkkaa kullakin ajanhetkellä.

*”Hoidettu niin, että tili on plussalla palkkojen summaa säätelämällä. Maksetaan vähemmän palkkaa itselle, jos tilillä ei ole rahaa riittävästi.”*

Todettakoon kuitenkin myös, että etenkin kokeneemmilla on erittäin hyvä käsitys liiketoimintansa luonteesta ja rahankäytön mahdollisuuksista. Useimmat nostivat esille puskurirahaston merkityksen esille, jotta on mahdollista varautua tuleviin yllätyksiin. Muutamit haastatelluista kertoivat myös käyvänsä toteumat kirjanpitäjän kanssa läpi säännöllisesti ja tekevänsä samassa yhteydessä talouden suunnittelua tuleville kuukausille.

Kysyttäessä budjetoinnista yli kolmeneljäsosaa (3/4) totesi, että ei tee käytännössä minkäänlaista budjetointia. Suurimmaksi syyksi tähän nostettiin esille, että tulovirrat ovat niin vaikeasti ennustettavissa, että ei ole nähty sitä mahdolliseksi tai riittävän tärkeäksi. Budjetteja oli tehty yrittäjäkurssin jälkeen tai haettaessa rahaa esimerkiksi Finnveralta. Usealta löytyy siten budjetointiosaamista, mutta harva käytti sitä tällä hetkellä työkaluna oman yrityksen talouden suunnittelussa. Toisena syynä sille, että budjetin tekoa ei pidetty tarpeellisena, nähtiin liiketoiminnan pysyminen samanlaisena vuodesta toiseen. Budjetoinnin tekemättä jättäminen nähtiin haasteena lähinnä investointien kannalta. Osa yrittäjistä teki varsinaisen budjetin sijaan kuitenkin suunnittelua sen perusteella, kuinka paljon pitää olla asiakkaita kullakin hetkellä, jotta yritys pyörii. Monet nostivat myös taloudenhoidon kannalta tärkeäksi, että kiinteät kulut pidetään mahdollisimman pieninä.

*”Osaan kyllä suunnitella, mutta vastaan tulee oma jaksaminen. Menee paljon energiaa siihen, että kantaa huolta taloudesta.”*

Kysyttäessä asioita ja haasteita, joihin taloudessa ja sen hoidossa tulisi kiinnittää huomiota, yrittäjät nostivat esille seuraavia asioita:

- Julkisten kilpailutusten tulosten heikko ennustettavuus on iso riski.
- Tulojen ollessa alhaisia omaa elintasoja on sopeutettava sen mukaan.
- Kuluja on vaikea karsia, joten talouden heikentyessä lisää on harkittava palkkatöitä.
- Työn tekeminen liian alhaiseen hintaan on uuvuttavaa.
- Myyntiä on tarve kasvattaa.
- Sunnuntaityöhön on mahdoton palkata ulkopuolisia.
- ALV 24 % on korkea.
- Venäjän-kauppa on tällä hetkellä kiinni.
- Liiketoiminta on liian paljon muutamien isojen asiakkaiden varassa.
- Pieni kassa ei mahdollista investointien tekemistä.
- Kierto myyntisaamisissa on hidas.
- Rahankäyttöön ja investointeihin tarvittaisiin lisää rohkeutta.
- Hinnoitteluun tulisi kiinnittää enemmän huomiota.
- Ennakkoverot ja liiketoiminnan rahavirtojen muutosten tarkastelu
- Säännöllisen kuukausitulon rakentaminen kestäväälle tasolle
- Aktiivinen myyntitoiminta ja soittelu
- Markkinointi

Haastatelluista yrittäjistä reilu kolmannes ei nähnyt taloudessa tai sen hoidossa mitään erityistä, mihin tulisi kiinnittää tällä hetkellä huomiota.

### 3.7 Miten olet turvannut toimeentulosi työttömyyden, sairauden tai tapaturman varalle tai eläkettä varten?

- **Toimentulonsa turvanneet maksavat tyypillisesti yrittäjän eläkettä, ovat ottaneet vapaaehtoiset tapaturma- ja sairaskuluvakuutukset, mahdollisesti liiketoiminnan keskeytymisvakuutuksia ja kuuluvat yrittäjän työttömyyskassaan.**
- **Heikommassa asemassa oleville on haastattelujen perusteella tyypillistä, että he katsovat, että vain minä voin tehdä tätä työtä. Ajatellaan, että toivottavasti en sairastu tai käy mitään, kun tähänkin mennessä kaikki on mennyt hyvin.**

Oman toimentulon turvaamisen osalta haastatellut yrittäjät voi karkeasti jakaa kolmeen ryhmään. Ensimmäinen ryhmä ovat ne, jotka ovat ottaneet vakuutuksia ja pyrkineet ennakoimaan mahdollisia ikäviä tilanteita sitä kautta. Toiseen ryhmään kuuluvat ne, jotka ovat kohdanneet pidemmän sairastumisen tai muun jakson, jolloin eivät ole kyenneet ainakaan täysimääräisesti pyörittämään yritys-

tään. Kolmanteen ryhmään taas kuuluvat ne, jotka toivovat, että mitään ei tapahdu ja jotka pyrkivät tulemaan töihin tilanteessa kuin tilanteessa, vaikka olisivat esimerkiksi kuumeessa. Pakolliset maksut nähtiin myös muutamien haastateltujen toimesta pakollisen pahana tai ylimääräisenä verona.

*”Yrittäjän sairauskulu- ja tapaturmavakuutukset. Huomannut, että ne ovat toimivia. Ovat toimineet hyvin. Pidän niistä henkeen ja vereen kiinni.”*

Toimentulonsa turvanneet, ensimmäiseen ryhmään kuuluvat maksavat tyypillisesti yrittäjän eläkettä, ovat ottaneet vapaaehtoiset tapaturma- ja sairaskuluvakuutukset, mahdollisesti liiketoiminnan keskeytymisvakuutuksia ja kuuluvat yrittäjän työttömyyskassaan.

Toiseen ryhmään kuuluvat ne, jotka ovat kohdanneet jonkin ikävän tilanteen. Nämä eroavat ensimmäisestä ryhmästä siten, että he tiedostavat maksujen ja varautumisen tarpeellisuuden eri tasolla. Haastateltujen perusteella tämä tarkoittaa sitä, että he ovat pyrkineet monesti myös suunnittelemaan omaa liiketoimintaa sillä ajatuksella, että se ei ole heistä täysin riippuvaista. He ovat muita enemmän miettineet esimerkiksi mahdollisia sijaisia ja erikoisjärjestelyitä.

Kolmanteen ryhmään kuuluvat yrittäjät ovat mahdollisesti kaikkein heikommassa asemassa, jos jotain ikävämpää tapahtuu. Heille on haastateltujen perusteella tyypillistä, että he katsovat, että vain minä voin tehdä tätä työtä. Ajatellaan, että toivottavasti en sairastu tai käy mitään, kun tähänkin mennessä kaikki on mennyt hyvin.

*”Kukaan ei pysty tekemään töitä jos sairastun. En ole ollut töistä poissa 22 vuoteen. Töitä ei voi siirtää kenellekään. Sitä joutuu tulemaan pienessä kuumeessa ja nuhassa töihin.”*

Haastateltavat yrittäjät nostivat myös esille kaksi merkittävää haastetta turvaverkkojen osalta:

- Tapaturma- ja sairaskuluvakuutusten kanssa haasteena on, että joutuu ensin itse maksamaan mahdollisesti korkeatkin kulut yksityisellä puolella. Tämän jälkeen on luotettava, että vakuutusyhtiö on valmis maksamaan hoidosta aiheutuneet kulut. Tämä voi pienivaraiselle yrittäjälle tarkoittaa kohtuutonta riskiä, jonka myötä on turvallisempaa tukeutua julkiseen terveydenhoitoon.
- Työttömyyskassan osalta useampi nosti haasteeksi sen, että yritys pitäisi ajaa alas, jotta sieltä saisi korvauksia. Tämän myötä moni näki maksujen maksamisen tarpeettomana. Yrityksen alasajo ei ole mielekästä silloin, kun liiketoiminnan katkeaminen on hetkellistä tai sitä on muista syistä tarkoitus jatkaa jossain muodossa. Toisaalta henkilöt, jotka kuuluvat osakkuusyrittäjiin, voivat päätyä tilanteisiin, joissa osa osakkaista ei tienaa toimentuloaan. Tällöin yrityksen alasajo ei ole ylipäätään mahdollinen vaihtoehto ahdingossa oleva yrittäjän kannalta.

Osa haastatelluista näki parhaana keinona oman toimentulonsa turvaamiseksi rahan laittamisen sivuun pahan päivä varalle sen sijaan, että maksaisi jollekin toiselle turvasta, joka ei kuitenkaan ehkä ole riittävä. Moni haastatelluista koki, että ulkoisista lähteistä ei kuitenkaan olisi apua kriisitilanteessa.

### 3.8 Millaisista rahoitusinstrumenteista kokisit, että sinun yrityksellesi olisi apua?

- **Vain muutama haastatelluista näki rahoituksen mahdollisuutena kehittää liiketoimintaa.**
- **Toisaalta haastatelluista yrittäjistä vain harvoilla oli aktiivista kiinnostusta liiketoiminnan kasvattamiseen, mikä on varsin luonnollista silloin, kun yrittämisen tavoite on pääosin oman elinkeinon ylläpitäminen.**

Rahoitustarpeiden erilaisuus näkyy pienyrittäjien joukossa suoritetuissa haastatteluissa selkeästi. Osa yrityksistä toimii toimialoilla, joilla tekeminen perustuu oman osaamiseen eikä siten juurikaan sido pääomia. Osa taas aloilla jotka vaativat liiketilojen vuokraamista ja ylläpitoa ja sitä kautta pienempiä mutta aloittelevalle yrittäjälle merkittäviä investointeja. Joukossa oli vain yksittäinen yritys, jonka liiketoiminta vaatii isompia investointeja esimerkiksi laitteisiin tai varastoinventaarioon. Tämä on tärkeä huomioida haastatteluissa esiin nousseita asioita tarkasteltaessa. Toisaalta investoinnit liiketoiminnan kehittämiseen ja laajentamiseen ovat kaikkien yritysten kannalta mahdollisia.

*”Tällä hetkellä ei. En ole perehtynyt. Tarkoituksena on ollut oman itsensä työllistäminen. En ole harkinnut niitä.”*

Monet haastatelluista olivat hakeneet lainaa Finnveralta ja kokeneet sen hyväksi. Samoin oli tilanne Naisyrittäjälainojen osalta. Kohtuuhintaisten lainojen saaminen yrityksen käynnistämiseen liittyvin investointeihin nähtiin tärkeänä asiana. Muutamit haastatelluista olivat myös hyödyntäneet pankkilainoja ja yksittäisten sijoittajien kautta saatua rahoitusta.

*”Alussa oli vaikea saada rahoitusta. Omilla rahoilla ja pankkilainalla lähdettiin rakentamaan. Kaikki mahdolliset pyrittiin etsimään. Starttiraha saatiin, mutta ei muuta. Yksi pankki lähti takaamaan.”*

Uusista yrittäjistä useampi oli saanut starttirahaa, ja he kokivat sen erittäin hyväksi turvaksi yrittämisen alkumetreillä. Usealla uusista yrittäjistä oli kuitenkin ollut myös haasteita sen hakeamisessa ja saamisessa, ja he ihmettelivät, että eivät olleet saaneet parempaa opastusta, kun eivät olleet osanneet esittää oikeita kysymyksiä. Osa omaa osaamista myyvistä yrittäjistä koki tuskalliseksi prosessin, jossa heidän henkilökohtaista osaamista arvioitiin ja kyseenalaistettiin. Toisaalta taas starttirahan saaminen vaatii täysipäivästä yrittämistä, mikä voi olla haaste sellaisille yrittäjille, joiden toiminta vaatii alkuun esimerkiksi toimitilojen vuokraamista. Tällaisessa tilanteessa starttiraha ei kata kuluja mutta vaikeuttaa mahdollisuutta siirtyä asteittain palkkatöistä yrittäjäksi. Kaiken kaikkiaan starttiraha kuitenkin koettiin erinomaisena asiana, mutta se ei välttämättä sovi kaikille aloitteleville yrittäjille kovin hyvin.

Useampi yrittäjistä oli myös tutkinut mahdollisuuksia saada rahoitusta TEKESin tai ELY-keskuksen kautta. TEKES nähtiin haastateltavien joukossa asialliseksi mutta hieman vanhakantaiseksi

tavaksi etenkin uudempien alojen yrittäjille. ELY-keskuksesta haastateltavien joukosta harva oli etsinyt rahoitusta, ja ne joita asia oli koskettanut, eivät olleet onnistuneet sitä hyödyntämään.

Yleisesti ottaen pienimmät yrittäjät, joita tässä tutkimuksessa haastateltiin, suhtautuivat melko negatiivisesti lainarahaan ja yksityisiin sijoittajiin. Lainarahan suhteen oltiin huolissaan lähinnä siitä, että ei ole eväitä yrityksen liiketoiminnan kautta maksaa rahoja takaisin pienlainoja lukuun ottamatta. Yksityisten sijoittajien kautta taas osa näki heiltä tulevat velvoitteet omalle liiketoiminnalle ja itselle yrittäjänä epämiellyttävänä. Suurin osa haastatelluista yrittäjistä ei toisaalta myöskään nähnyt rahoituksen hakemista heille ajankohtaisena asiana.

### 3.9 Millaisiin asioihin on helppo/vaikea hakea apua?

- **Joidenkin mielestä avun hakeminen kaikkiin asioihin on helppoa, kun taas toisten mielestä avun saaminen ei ole mihinkään asiaan helppoa.**
- **Moni nosti esille sen tosiasian, että vaatii suhteellisen paljon tietämystä, jotta osaa hakea palvelua oikeasta paikasta.**
- **Myynnin ja markkinoinnin toteutus nousivat monien yrittäjien sanoissa haasteellisiksi alueiksi, joihin on vaikea saada apua ilman, että on valmis maksamaan palveluista.**

Avun saamisen helppouden tai vaikeuden kannalta päällimmäiseksi nousivat kolme asiaa: yrittäjän verkostoituneisuus, oma-aloitteisuus ja hyvän kirjanpitäjän tai tilitoimiston käyttö. Tämän myötä avun tarpeen koetussa helppoudessa oli haastateltujen joukossa suuria eroja ääripäästä toiseen. Joidenkin mielestä avun hakeminen kaikkiin asioihin on helppoa, kun taas toisten mielestä avun saaminen ei ole mihinkään asiaan helppoa. Tämä tarkoittaa myös sitä, että kun listataan asioita, joihin on helppo tai vaikea hakea apua, sama asia voi olla esillä molemmissa listauksissa.

*”Ihan mihin vaan on helppo saada apua. Jos on jokin itseä askarruttava asia, niin selvittää vaan, että mistä pitää kysyä neuvoa.”*

Moni nosti esille sen tosiasian, että vaatii suhteellisen paljon tietämystä, jotta osaa hakea palvelua oikeasta paikasta. Tämä oli haaste etenkin aloitteleville ja maahanmuuttajataustaisille yrittäjille. Haastellut toivoivatkin laajasti, että esimerkiksi viranomaiset toteuttaisivat enemmän yhden luukun periaatetta. Yrittäjäjärjestöt taas nähtiin yhtäältä hyvänä verkostoitumispaikkana, toisaalta paikkana, josta saa paljon perustietämystä, jota kuitenkin voi olla vaikea soveltaa, jos oma tuntemus asiasta on heikkoa. Yrittäjäjärjestön on vaikea auttaa niitä yrittäjiä, jotka eivät koe se toimintaa mielekkääksi.

*”Yleisesti yrittäjänä olemiseen tulee usein kysytyä apua muilta tutuilta yrittäjiltä. Vertaistuki kaikissa asioissa ollut todella tärkeää.”*



Haastatellut kokivat, että seuraavien tahojen kautta on helppo hakea apua:

- vertaistuki
- ystävien kautta
- kirjanpitäjän tai tilitoimiston kautta hallinnollisiin ja verotuksellisiin asioihin
- sosiaalisen median kautta yleistä yrittäjyyteen liittyvää asiaa
- Suomen Yrittäjien kautta
- Helsingin Yrittäjien kautta
- verovirastosta
- tietotekniikkaan lähipiiristä
- ohjelmistolisensseistä lähipiiristä
- Naisyrittäjien tietoiskujen kautta
- yrittäjän ammattitutkinnon myötä
- alan messuilta
- kollegoilta
- TE- ja Uusyrittäjäkeskuksen kautta
- mentorien ja sparraajien kautta.

Seuraaviin asioihin on haastateltujen kokemuksen mukaan vaikea hakea apua:

- lomakkeiden täyttämiseen ja oikaisujen tekemiseen
- henkiseen jaksamiseen
- markkinointityöhön
- myyntidiilien tuottamiseen
- myynnin ja markkinoinnin kehittämiseen
- rahoituksen ja lainan hakemiseen
- tietoteknisiin ongelmiin
- juridisiin kysymyksiin esim. sopimusasioissa
- oikeusapuun osakkuusasioissa
- hinnoitteluun
- vakuutusasioihin
- yhteistyökumppaneiden etsintään
- palkkausasioihin
- realismin hakemiseen omaan tekemiseen
- lastenhoidon järjestämiseen
- yrittäjän sosiaaliturvaa koskettaviin kysymyksiin
- yrittämisen vaatimusten ymmärtämiseen
- konkurssitilanteista selviämiseen.

Lisäksi:

- Verottaja voisi antaa oma-aloitteisesti enemmän tietoa paperien täyttämiseen.
- Vero.fi -sivustolta on vaikea löytää tarvitsemaansa tietoa.

Haastatellut yrittäjät nostivat esille, että palveluiden pienikin maksullisuus hankaloittaa mahdollisuuksia hakea apua. Esimerkiksi verokoulutuksia on paljon tarjolla, mutta ne voivat usein olla maksullisia. Moni yrittäjä näki 50 tai 100 euron maksut liian korkeina.

Myynnin ja markkinoinnin toteutus nousivat monien yrittäjien vastauksissa haasteellisiksi alueiksi, joihin on vaikea saada apua ilman, että on valmis maksamaan palveluista. Samoin koettiin näiden osa-alueiden kehittämisen suhteen. Tämä tarkoitti useille myös sitä, että myynnin ja markkinoinnin edistämisen koettiin rajoittavan liiketoiminnan kehittämistä kokonaisuutena.

*”Markkinointiin on vaikea kysyä apua, mutta en kovin usein en ole sellainen, että ottaisin vinkkejä vastaan, että miten yritystä kannattaisi markkinoida. Pitäisi olla enemmän ulospäin suuntautuvaa markkinointia.”*

Useampi yrittäjä näki myös haasteena, että joutuu liikaa luottamaan siihen, että avun tarjoaja vie asioita oikeaan suuntaan. Etenkin tämä korostui sellaisilla osa-alueilla, joilla oman tietämyksen koettiin olevan heikkoa. Aiheeseen liittyen esille nousivat myös kysymykset siitä, että avun tarjoaja ei aina osaa suhteuttaa toteutettavien valintojen kustannustasoa yrittäjän kannalta realistisiin mahdollisuuksiin tai toisaalta opastamaan esimerkiksi markkinointityössä siinä, mikä on tehtävän panostuksen oletettu hyöty tai realistinen takaisinmaksuaika.

Viranomaisten lomakkeiden ja julkisten toimijoiden kanssa asioidessa toivottiin laajasti, että toimijat kertoisivat oma-aloitteisemmin, mitä yrittäjien tulisi tietää asioista ja miten tietynlaisten asioiden kanssa olisi järkevää toimia. Useimmiten viranomaisilta koettiin saatavan vastaukset esitettyihin kysymyksiin, mutta tilanteissa, joissa ei osaa kysyä apua oikeaan asiaan, moni oli jäänyt painimaan tietämättömyytensä kanssa. Useat yrittäjät mainitsivat, että pyrkivät välttämään avun pyytämistä ja hakemista virallisilta tahoilta ylipäättään. Etenkin taloudellisissa hankaluuksissa olevat vaikuttivat jopa pelkäävään sitä, että keskustelu virallisten tahojen kanssa saattaa tuottaa heille vain lisää velvoitteita, jotka entisestään vaikeuttavat elämää.

### 3.10 Millainen olisi hyvä tukiverkko yrittäjälle?

- **Esille nousi keskustelukumppaneiden löytäminen kaikilla osa-alueilla. Haastatelluista suurin osa näki ajatusten vaihdon itsessään erittäin merkittävänä avun ja tuen saamisen ja löytämisen kannalta.**

Tukiverkoston osalta haastatellut korostivat paljon avun pyytämisen matalaa kynnystä. Koettiin usein, että ei uskallettu esittää ns. tyhmiä kysymyksiä tai pyytää neuvoa, jos tukipalvelut koettiin liian syyllistäviksi tai vaikeasti lähestyttäviksi. Tämä näkyy myös siinä, että tutuilta neuvon kysymisen kynnyks oli paljon matalampi, jonka myötä aiemminkin esille noussut yrittäjän verkostoineisuus korostuu avun saannin helppoudessa.

*”Lähiverkko olisi tärkein tuki, että ihmiset panostaisivat siihen, että löytäisivät vertaisia, joiden kanssa keskustella. Että voi puhua kollegoiden kanssa, jotka ovat samanlaisessa tilanteessa. Yksin työskentelevälle tämä on kaikkein tärkein, jotta saa vinkkejä ja tukea.”*

Hyvään tukiverkkoon nähtiin kuuluvan:

- verkostot, ystävät ja kollegat, joiden kautta voi kysyä neuvoa mihin asiaan tahansa.
- hyvä tilitoimisto tai kirjanpitäjä, jonka kanssa voi keskustella taloudellisista ja verotuksellisista kysymyksistä sekä yleisesti yrityksen hallinnolliseen työhön liittyvistä kysymyksiin.
- mentorin asemassa olevat henkilö(t), jonka kanssa voi hakea realismia omaan tekemiseen ja etenkin keskustella ongelmista ja liiketoiminnan kehittämisestä.
- vertaistuki tai perheen ja läheisten tuki jaksamiseen ja kriisitilanteista selviämiseen
- omaan osaamisen neuvojensa perustavien kokeneempien yrittäjien tai muiden osaajien tuki siihen, että välttyy sudenkuopilta ja turhilta virheiltiltä
- foorumit muiden yrittäjien ja oman alan ihmisten kohtaamiseen (verkostointiapu)
- kontaktit ihmisiin, jotka voivat neuvoa ja opastaa asiakashankinnassa (myynti ja markkinointi).

Käänteisesti tarkasteltuna, kun kysyttiin yrittäjien palvelutarjonnan aukoista, monet näkivät, että palveluita ja tukea on paljon ja riittävästi saatavilla. Suurin kysymys on, miten löytää tarvitsemansa. Useat yrittäjät näkivät myös haasteellisena, että kaikki mahdollinen tieto löytyy netistä mutta että asioiden ratkaiseminen vaatisi usein keskustelua toisen ihmisen kautta. Keskustelun tärkeys nähtiin erityisesti siinä, että ei tarkasteltaisi tai tarkastelisi vain irtonaisia asioita vaan että pystyisi paremmin näkemään kokonaisuudet, joihin ratkaistavat asiat liittyvät. Jälleen kerran yrittäjän verkostoituneisuus ja oma-aloitteisuus nostettiin tärkeään asemaan.

Yhtenä aukkona useat nostivat konkurssitilanteet ja taloudellisesti vaikeat vaiheet. Tällöin yrittäjä on monesti henkisesti todella vaikeassa tilanteessa. Koetaan häpeää ja epäonnistumista ihmisenä, mikä pahimmillaan voi johtaa itsetuhoiselle polulle, jossa ihminen voi tehdä äkkipikaisia ratkaisuja. Haastatellut näkivät, että avuksi tarvittaisiin empatiaa osoittavia ihmisiä, jotka pystyvät ottamaan ihmisen huolet vastaan. Käytännössä tilanne voi olla lähes käänteinen velvoitteiden ja vaatimusten kasvaessa vaikeuksien myötä.

*”Konkurssin jälkeisestä hoitamisesta puhuttiin. Monet yrittäjät tekevät kovia ratkaisuja itsensä kannalta. Siihen on vaikea saada apua. Asianajaja toivottaa asioita. Ja olet tuossa kyykyssä. Ja tuossa kyykyssä. Siihen tarvittaisi joku jonka kanssa puhua.”*

Liiketoiminnan kehittämisen osalta nähtiin, että monet palveluntarjoajat toimivat vanhakan-  
taisesti. Samoin kuin starttirahan tai Finnveralta lainan haussa, monet kokivat, että liiketoiminnan

suunnittelua tehdään oikeanlaisten papereiden tuottamista varten. Haastatellut yrittäjät kaipasivat enemmän konkreettista apua ja näkemystä liiketoiminnan pyörittämiseen ja kehittämiseen pelkän formaalin suunnittelun sijaan. Useampi henkilö myös nosti esille, että neuvojat liian usein puhuvat yrittämisestä negatiiviseen sävyyn korostaen riskejä mahdollisuuksien esille tuomisen sijaan.

### 3.11 Mitä toivot, että valtio, kunta, seurakunta ja yrittäjäjärjestöt tekisivät yrittäjien eteen?

Toiveet julkisia isoja toimijoita kohtaan olivat moninaisia lähtien pienistä yrittäjyyttä koskettavista asioista laajempiin yhteiskunnallisiin kysymyksiin. Haastatellut yrittäjät nostivat esille seuraavia toiveita:

- yrittäjyyden ja palkkatyön erojen esille tuominen ymmärrystä lisäävästi
- etenkin pienimpien yrittäjien työmarkkina-aseman selkeyttäminen
- apu yritysten kansainvälistymiseen
- ALV-rajan selkeä nosto ja veron laskeminen
- tuki työhjauskuluihin
- palveluorganisaatioiden henkilökunnan leikkaaminen
- kaikkien palveluiden digitaalinen saatavuus
- yrityksen lopettamisen helpottaminen ja siihen vaadittavan ajan puolittaminen
- sääntelyn vähentäminen ja järjeistäminen
- pienempien yrittäjien työmarkkina-aseman parantaminen
- edustuksellisen ammattiliittokentän huomiota pienyrittäjiin ja itsensä työllistäjiin
- työllistämisen helpottaminen ja siihen liittyvien riskien vähentäminen
- mallisopimusten ja yhteisten pelisääntöjen tuottaminen tilanteisiin, joissa tehdään alihankintatyötä isoille yrityksille
- yrittäjyyden vaikutus perheenjäsenten saamiin tukiiin niitä alentavasti
- saadun voiton verottomuus silloin, kun rahat investoidaan yrityksen kehittämiseen
- perusmaksujen vähentäminen
- selkeämpi ohjeistus sähköisten palveluiden käyttöön
- vero- ja kirjanpitoasioiden hoidon helpottaminen
- ennakoverojen ja -maksujen laskeminen
- työterveyshuollon mahdollistaminen kaikille yrittäjille
- nuorisotyöttömyyden vähentäminen yrittäjien auttamisen kautta.

*”Kaikennäköistä byrokratiaa on. Verottajan kanssa pitäisi olla ja lisäksi yrittäjäeläke. Nytkin on lappuja ennakveroista. Mistä ne voivat tietää mitään yritykseni ensi vuodesta? Niitä kahta asiaa yrittäjät pelkäävät. Pitäisi olla keskustelukanava. Joku jonka kanssa pohtia asioita, eikä tarvitsisi pelätä. esim. mitä verottaja hyväkyy. Näihin kahteen yrittäjän toiminta usein poksahtaa.”*

### 3.12 Miten seurakunnat pystyisivät auttamaan yrittäjiä?

- **Haastatellut yrittäjät suhtautuivat pääosin positiivisesti seurakunnan yrittäjien eteen tekemään työhön ja etenkin pyrkimyksiin aktivoitua asiassa enemmän.**

Suurin osa haastatelluista näki erittäin positiivisena, että seurakunnat ovat entistä aktiivisempia yrittäjiin liittyvissä kysymyksissä. Monet suhtautuivat erittäin myönteisesti siihen, että seurakunnat järjestävät yrittäjille suunnattuja keskusteluiltoja, tietoiskuja sekä virkistäytymis- ja verkostoitumismahdollisuuksia.

*”Hyvä, että on huomattu asia, jota muut eivät ole ottaneet esille. Hyvä että nostetaan asiaa esille ja keskusteluun. Järjestää siten myös ruohonjuuritason toimintaa.”*

Osa taas näki, että seurakunnat ovat viimeinen paikka, josta yrittäjinä lähtisivät apua hakemaan, lähinnä uskonnollisista syistä. Suurin osa näki, että seurakunnilla voisi olla entistä merkittävämpi rooli yrittäjien tukemisessa etenkin henkiseen jaksamiseen liittyvissä kysymyksissä, kunhan ne eivät ota liian uskonnollista otetta. Vain muutama haastatelluista oli sitä mieltä, että yrittäjiin liittyvät kysymykset eivät kuulu seurakunnille.

*”Ehkä viimeisin paikka, josta voisi kuvitella saavansa apua yrittäjänä. En kyllä osaisi missään kuvitelmissakaan siltä sunnalta kysyä.”*

Seurakuntien nähtiin voivan tukea yrittäjiä erityisesti seuraavissa asioissa:

- verkostoitumisessa auttaminen; tapahtumat ja tilaisuudet
- virkistäytyminen ja loman ottaminen
- henkinen hyvinvointi ja jaksaminen
- myynti- ja markkinointityössä auttaminen
- hätä- ja kriisitilanteessa olevien auttaminen
- kuunteluapu, että on joku jolle puhua asioistaan
- henkinen tuki yritystoiminnan lopettamispäätöksen tekemiseen
- iltapäiväkerhojen järjestäminen
- erityisesti nuorille yrittäjille suunnattujen tapahtumien järjestäminen.

Lisäksi haastatellut yrittäjät näkivät, että seurakunta voisi olla yhteiskunnallisen keskustelun avaaja seuraavissa asioissa:

- verkostoitumisen merkityksen ymmärtäminen
- positiivinen suhtautuminen yrittäjiin, että heitä ei pidettäisi esimerkiksi ahneina tai riistäjinä
- ”Minun pitää pärjätä kaikessa yksin” -kulttuurin muokkaaminen.

### 3.13 Osallistuisitko mentorointiin?

- **Lähes kaikki haastatellut totesivat, että olisivat kiinnostuneita osallistumaan mentorointiin, jos sellainen mahdollisuus tarjoutuisi.**
- **Hyvänä mentorina nähtiin usein itseään kokeneempi henkilö, joka on käytännön työn kautta kohdannut vastaavia haasteita kuin mitä itse kohtaa.**

Haastatelluista yrittäjistä suuri osa oli ollut tai on tällä hetkellä mentoroitavana, joko oma-aloitteen mentorin etsinnän kautta tai yrittäjyyskurssien kautta.

Mentorointiin osallistuminen nähtiin tärkeänä ja kiinnostavana mahdollisuutena keskustella yrittäjyyteen liittyvistä kysymyksistä. Työskentelyn aloittaminen uuden mentorin kanssa nähtiin kiinnostavana lähes riippumatta siitä, oliko henkilöllä jo olemassa oleva mentori. Haasteita osallistumisessa nähtiin lähinnä ajankäytön, henkilökemioiden kohtaamisen ja mentorin osaamisen osalta. Nähtiin tärkeänä, että yrittäjillä on ymmärrystä siitä, mitä mentoroinnin kautta voi saada.

*”Ehdottomasti osallistuisin. Ilomielin. Tekee kiinnostavaksi, että on joku jolta pyytää neuvoa, tukea ja on mahdollisuus keskustella omista ongelmista. Ihan sitä kautta.”*

Nähtiin, että mentorilla voi olla rooli, joka pureutuu enemmän itse liiketoimintaan, jolloin kokemusta toimialasta arvostettiin. Toisaalta mentorilla nähtiin voivan olla rooli, joka on enemmän sidoksissa yrityksen pyörittämiseen ja yrittäjänä olemiseen. Liiketoiminnallisten neuvojen ja vertaistuen lisäksi arvostettiin mentorin verkostoituneisuutta ja verkostojen kautta saatavaa apua etenkin uusien asiakkaiden löytämisessä. Käytännön neuvojen ja avun lisäksi nähtiin erittäin arvokkaana, että mentorin avulla pystyisi löytämään uusia näkökulmia asioihin.

*”Kyllä varmasti, jo olen kokenut todella hyödylliseksi. Vuoropuhelu yrityksen ulkopuolisen kanssa on aina tärkeää. Usein itse on niin lähellä, että ei itse näe tilannetta.”*

Tärkeänä mentorin antamien neuvojen kannalta nähtiin, että niiden tulee olla mentoroitavan liiketoimintaan ja esimerkiksi investointimahdollisuuksiin nähden relevantteja ja realistisia. Henkilökemioiden kannalta yhtäältä nähtiin tärkeänä, että mentori ymmärtää miten yrittäjä ajattelee ja että hän pystyy myös suhteuttamaan omat neuvot mentoroitavan arvomaailmaan. Toisaalta tärkeänä nähtiin se, että mentori osaa tarvittaessa myös vaatia ja nostaa esille asioita, jotka eivät mene hyvin tai oikealla tavalla. Itse työskentelyssä tärkeänä nähtiin lisäksi tavoitteellisuus, pitkäjänteisyys ja molemminpuolinen vahva sitoutuminen.

Useampi oli aiempien kokemusten kautta kokenut mentorin valintatilanteet vaikeiksi lähinnä siksi, että mentorinsa valintaan ei voinut juuri vaikuttaa. Haastatellut pitivät tärkeänä sitä, että mentorointiin osallistuminen on ilmaista. Osa ihmetteli, mikä saa mentorin lähtemään auttamaan toista ilman rahallista korvausta.

Mentoroinnin nähtiin myös olevan parhaimmillaan työskentelyä kahden ihmisen välillä. Monet nostivat esille, että olivat osallistuneen ryhmämentorointiin mutta olivat kokeneet sen toimimatto-

maksi. Ryhmämentoroinnin nähtiin voivan toimia silloin, kun siihen osallistuvat yrittäjät ovat hyvin samankaltaisessa tilanteessa.

### 3.14 Onko vielä jotain mitä haluaisit tuoda esille?

Alla on kerättyinä poimintoja haastatteluihin osallistuneiden yleisiä ajatuksia yrittäjyyteen ja sen helpottamiseen liittyen.

*”Puhuttaessa yrittämisestä puhutaan usein valtaväestöstä. Olisi hyvä puhua myös maahanmuuttajista ja yrittämisestä keinona integroitua suomalaiseen yhteiskuntaan. Ehdottomasti ei saisi puhua joistain toimialoista maahanmuuttajille sopivina.”*

*”Oman työn rajaaminen on kaikkein tärkein. Teet työt silloin paremmin ja sinua ostetaan. Missä tahansa työssä, jossa olet jaksavampi, olet enemmän läsnä ja sinua ostetaan uudestaan. Ihmisten pitäisi ymmärtää rajaamisen positiiviset vaikutukset.”*

*”Itse olen lopettanut yrityksen kaksi kertaa. En näe siihen liittyvän mitään negatiivista. Julki-suudessa on usein negatiivinen sävy.”*

*”Yrittäjiä pitäisi käsitellä homogeenisempänä, esim. ALV-rekisterit ja vakuutusveloitteet tulevat eri aikaan. Ei ole intressiä kasvattaa yritystä, kun tulee uusia velvollisuuksia koko ajan lisää.”*

*”Jotta palveluita saataisiin vastaamaan paremmin, niin pitäisi hakea kulmaa yrittäjiltä, että millaisia neuvoja esim. TEKESillä pitäisi olla. Oma kokemus on, että vaikka on omissa asioissa asiantuntija, niin voi olla oikeasti tuotettavissa palveluissa aika paljon opittavaa.”*

*”Työterveydenhoidon järjestämisen hankaluus on yksi. Jotenkin sen pitäisi pystyä kohtuullisesti järjestämään. Ei tuntunut ollenkaan houkuttelevalta ainakaan.”*

*”Ehkä se yhteisöllisyys ja yhdessä tekeminen. Että ne jotka tässä maassa päättävät oikeasti ymmärtäisivät mitä tarvitaan. Ymmärtäisivät ahdinkoa, tilanteita ja mitä voisi tehdä. Enemmän miten voisi tulla yhteen toisten ihmisten kanssa. Löytää yhtymäkohtia sille, miten voisi yhdistää voimavaroja toisen yrittäjän kanssa. Pois siitä, että minä yksin teen, masennun ja en pärjää.”*

*”Pitää sietää tietynlaista painetta. Päivät eivät aina mene saman kaavan mukaan. Toisen palveluksessa on erilaista, kun on säännölliset tulot ja lommat. Yrittäjänä näitä ei ole. On tietoinen valinta, että yrittämisessä on tämä puoli myös.”*



”Alihankinta sopimuksiin suuryritysten kanssa hyvä olisi olla joku standardisopimus pohja. Alihankkijoiden kohtelu on mennyt kovemmaksi ja epäreilummaksi. Tarvittaisiin selkeämpiä ohjeistuksia. Pieniä yrityksiä pistetään yhä kovemmille.”

”Yrittäjien osalta työttömyysturva ja muut. Usein ne muodostuvat aikamoiseksi sudenkuopiksi. Varsinkin tässä yrittäjäksi lähtemiseen buumissa pitäisi olla tiedossa, että mitä se tarkoittaa. Ja pitäisi olla myös tietoa siitä, miten yrittämisestä pääsee halutessaan eroon.”

”Pienyrittäjän on tärkeä löytää hyvä tilitoimisto ja kirjanpitäjä! Se on kaiken A & O. Mahdollisuus suunnitella taloutta ja vaihtaa ajatuksia. Kirjanpito ei ole pelkästään numeroita. Katsotaan yrityksissä niin, että kirjanpitoon haetaan minimikustannus. Jos on kunnon neuvova tilitoimisto, niin siinä säästää monta kertaa.”

”Verotus Suomessa. Heti kun aloitat yrityksen, niin ALV:t lähtevät juoksemaan, ja kaikki eivät tajua sitä. Sitten kun tulee se, että ALV:t pitää maksaa, niin on pidettävä siitä huolta. En yhtään ihmettele, että yritykset lähtevät Viroon.”

”Haluaisin työllistää, mutta ei vaan voi koska se on niin kallista. Julkisesti puhutaan, että yrittäjät eivät uskalla ottaa riskiä ja ovat itsekkäitä. Siitä ei ole kyse. Irtisanominen voi myös olla todella kallista, jos tulee vahingossa palkanneeksi myöhemmin huonoksi osoittautuvan työntekijän.”

”Vapaus on kaikkein parasta. Jos joku neuvo pitäisi antaa, niin ota kolmen vuoden palkka käteen ja lähde vasta sitten yrittäjäksi. Laske mitä kustannuksia elämiseen todella menee ja kerro se summa kahdella. Ymmärrä mitä todella tarkoittaa se, että kaikkien eurojen pitää tulla omalla työllä asiakkailta.”

”Pitäisi olla realistinen yrittämiseen liittyvistä riskeistä. Itse en koe riskeeraavani juuri mitään. Mitä tapoja on yrittää ja mitkä niihin liittyvät riskit ovat. Ei yrittäminen monestikaan vaadi sitä, että sinulla on iso kasa rahaa, jonka lyödä johonkin kiinni.”

”Jotain yhteistä yrittäjien välistä sijaistusjärjestelmää voisi olla. Joku johon voisi luottaa, että asiat toimivat. Esim. itse viikon poissa, ja vastaavasti vaihtokauppaa sen osalta.”

”Yrittäjä on suomeksi aika raskas sana. Kuulostaa enemmän siltä, että loppu jo hämmöttää, ei siltä, että siitä tulisi jotain. Kuulostaa siltä, että yrität hetken ja sitten se on maailman loppu.”

”Todella hyvältä kuulostava hanke. Huomaan oman tarinanikin kautta, että kuinka paljon tuelle olisi tarvetta.”

# Lähdeluettelo suorista viittauksista

---

1. **Helsingin kaupunki: Yritystoiminta Helsingissä 2012. Tietokeskus. Tilastoja 19/2014. (luettu 25.1.2015).** <[http://www.hel.fi/hel2/tietokeskus/julkaisut/pdf/14\\_06\\_12\\_Tilastoja\\_2014\\_%2019\\_Suokas.pdf](http://www.hel.fi/hel2/tietokeskus/julkaisut/pdf/14_06_12_Tilastoja_2014_%2019_Suokas.pdf)>
2. **Suomen Yrittäjät: Pk-yritysbarometri – Kevät 2014. Suomen Yrittäjät ry, Finnvera Oyj, Työ- ja elinkeinoministeriö, 2014b.** <<http://www.yrittajat.fi/fi-FI/suomenyrittajat/tutkimustoiminta/pk-yritysbarometri-2-2014/>> <[http://www.yrittajat.fi/File/94bab3b5-4e16-4e12-9b4e-c1367af0c569/barokalvot\\_syksy2014.pdf](http://www.yrittajat.fi/File/94bab3b5-4e16-4e12-9b4e-c1367af0c569/barokalvot_syksy2014.pdf)>
3. **Suomen Yrittäjät: Hyvinvointibarometri 2014. HYVE: Yritykset yhteistyötahojen tuella hyvinvointiin -hanke, 2014a.** <<http://www.yrittajat.fi/fi-FI/suomenyrittajat/tutkimustoiminta/hyvinvointibarometri-2014/>>
4. **Tilastokeskus: Mikroyritys (luettu 25.1.2015).** <<http://www.stat.fi/meta/kas/mikroyritys.html>>
5. **Suomen Yrittäjät: Yrittäjän sosiaaliturvakysely 2010, 2010 (luettu 21.1.2015).** <[http://www.yrittajat.fi/File/bae0c761-60ca-4df2-89fa-9ac49cffba84/SY\\_yrittajan\\_sosiaaliturvakysely\\_2010.pdf](http://www.yrittajat.fi/File/bae0c761-60ca-4df2-89fa-9ac49cffba84/SY_yrittajan_sosiaaliturvakysely_2010.pdf)>
6. **Saara-Sofia Sirén: ”Konkretiaa pienyrittäjien tukemiseen (1/2)”, 2015 (luettu 6.1.2015).** <<http://saarasofia.fi/konkretiaa-pienyrittajien-tukemiseen-12/>>
7. **Yle Uutiset: Professori: ”Suomalaista yhteiskuntaa uhkaa hirvittävä tulevaisuudennäkymä”. Yle Kotimaa 9.9.2014.** <[http://yle.fi/uutiset/professori-suomalaista\\_yhteiskuntaa\\_uhkaa\\_hirvittava\\_tulevaisuudennakyma/7459117](http://yle.fi/uutiset/professori-suomalaista_yhteiskuntaa_uhkaa_hirvittava_tulevaisuudennakyma/7459117)>
8. **Oikeusministeriö: ”Velkajärjestely mahdolliseksi myös pienyrittäjille vuoden 2015 alusta” (luettu 25.1.2015).** <<http://oikeusministerio.fi/fi/index/ajankohtaista/tiedotteet/2014/12/velkajarjestelymahdolliseksimyospienyrittajillevuoden2015alusta.html>>
9. **Suomen Yrittäjät: Yksinyrittäjäkysely 2013, 2013.** <[http://www.yrittajat.fi/File/31c34303-078d-4990-a869-38544cc568c2/SY\\_yksinyrittajakysely\\_2013.pdf](http://www.yrittajat.fi/File/31c34303-078d-4990-a869-38544cc568c2/SY_yksinyrittajakysely_2013.pdf)>
10. **Yrittäjän tukiverkko web-sivut (luettu 2.1.2015).** <<http://yrittajantukiverkko.fi/>>
11. **Suomen Yrittäjät: Pk-yritysbarometri – Kevät 2014. Suomen Yrittäjät ry, Finnvera Oyj, Työ- ja elinkeinoministeriö, 2014b.** <<http://www.yrittajat.fi/fi-FI/suomenyrittajat/tutkimustoiminta/pk-yritysbarometri-2-2014/>> <[http://www.yrittajat.fi/File/94bab3b5-4e16-4e12-9b4e-c1367af0c569/barokalvot\\_syksy2014.pdf](http://www.yrittajat.fi/File/94bab3b5-4e16-4e12-9b4e-c1367af0c569/barokalvot_syksy2014.pdf)>

12. **Suomen Yrittäjät: Hyvinvointibarometri 2014. HYVE: Yritykset yhteistyötahojen tuella hyvinvointiin -hanke, 2014a.** <<http://www.yrittajat.fi/fi-FI/suomenyrittajat/tutkimustoiminta/hyvinvointibarometri-2014/>>
13. **Vahtia, Viena: Mikroyrittäjän tuen tarpeet – Case Espoo. Opinnäytetyö. Liiketalouden koulutusohjelma. Laurea-ammattikorkeakoulu, Laurea Leppävaara, 2014.** <[https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/71681/Vahtia\\_Viena.pdf?sequence=1](https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/71681/Vahtia_Viena.pdf?sequence=1)>
14. **Elinkeinoelämän Keskusliitto EK, Finanssialan Keskusliitto, Finnvera Oyj, Suomen Pankki, Suomen Yrittäjät & Työ- ja elinkeinoministeriö: Rahoituskysely 2013.** <[http://www.suomenpankki.fi/fi/julkaisut/selvitykset\\_ja\\_raportit/rahoituskyselyt/Documents/YRK\\_2013/YRK\\_2013\\_A4.pdf](http://www.suomenpankki.fi/fi/julkaisut/selvitykset_ja_raportit/rahoituskyselyt/Documents/YRK_2013/YRK_2013_A4.pdf)>
15. **LähiTapiola: ”Millä silmällä pankki katsoo mikroyrittäjiä?”. Omistajayrittäjä-blogikirjoitus 14.3.2012.** <<http://www.omistajayrittaja.fi/473/milla-silmalla-pankki-katsoo-mikroyrittajia/>>
16. **Asiantuntijakommentti yrittäjältä. Toimitusjohtaja helsinkiläisessä, 2012 perustetussa ohjelmistoyrityksessä (saatu 2.1.2015).**
17. **Vahtia, Viena: Mikroyrittäjän tuen tarpeet – Case Espoo. Opinnäytetyö. Liiketalouden koulutusohjelma. Laurea-ammattikorkeakoulu, Laurea Leppävaara, 2014.** <[https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/71681/Vahtia\\_Viena.pdf?sequence=1](https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/71681/Vahtia_Viena.pdf?sequence=1)>
18. **Suomen Yrittäjät: Yksinyrittäjäkysely 2013, 2013.** <[http://www.yrittajat.fi/File/31c34303-078d-4990-a869-38544cc568c2/SY\\_yksinyrittajakysely\\_2013.pdf](http://www.yrittajat.fi/File/31c34303-078d-4990-a869-38544cc568c2/SY_yksinyrittajakysely_2013.pdf)>
19. **Suomen Yrittäjät: Hyvinvointibarometri 2014. HYVE: Yritykset yhteistyötahojen tuella hyvinvointiin -hanke, 2014a.** <<http://www.yrittajat.fi/fi-FI/suomenyrittajat/tutkimustoiminta/hyvinvointibarometri-2014/>>
20. **Helsingin Sanomat: ”Maahanmuuttajat perustavat yrityksiä muita hanakammin”. Talous 25.2.2014 (luettu 25.1.2015).** <<http://www.hs.fi/talous/a1361680396275>>
21. **Joronen, Tuula: Maahanmuuttajien yrittäjyys Suomessa. Helsingin kaupunki, Tietokeskus. Tutkimuksia 2012/2.** <[http://www.hel.fi/hel2/tietokeskus/julkaisut/pdf/12\\_11\\_19\\_Tutkimuksia\\_2\\_Joronen.pdf](http://www.hel.fi/hel2/tietokeskus/julkaisut/pdf/12_11_19_Tutkimuksia_2_Joronen.pdf)>
22. **Vasek Oy: ”Osaamista ja ymmärrystä lisättävä”, 2.5.2011.** <[https://www.vasek.fi/vaasanseudun-kehitys-oy-vasek/viestinta/uutiset/osaamista-ja-ymmarrysta-lisattava/](https://www.vasek.fi/vaasanseudun-kehitys-oy-vasek/viestinta/ uutiset/osaamista-ja-ymmarrysta-lisattava/)>
23. **Bloigu, Katja: Yrittäjänä Suomessa. Maahanmuuttajataustaisten yrittäjien kokemuksia. Magma-studie 1/2014.** <<http://magma.fi/post/2014/6/4/yrittajn-suomessa-magma-studie-1-2014>>

# Liitteet

---

## LIITE 1. HAASTATTELURUNKO

### Puolistrukturoitu haastattelu helsinkiläisille pienyrittäjille

#### **Marras-joulukuu, 2014. Peltonen & Pitkänen**

##### • Intro

- Miten pitkään olet toiminut yrittäjänä?
- Kuinka kauan nykyinen yritys on toiminut?
- Mikä sai sinut ryhtymään yrittäjäksi?
- Missä tilanteessa yritys on?

##### • Yrittäjän jaksaminen

- Mikä auttaa sinua jaksamaan arjessa?
  - Miten selviät tilanteista, joissa on kysymys jaksamisesta?
  - Millaisena näet henkisen hyvinvointisi?
- Millaiseksi koet työkuuntosi?
  - Fyysinen kunto: Miten huolehditko itsestäsi, terveydestäsi ja kunnostasi?
  - Työterveys?
- Mihin käyttäisit enemmän aikaa, jos sinulla olisi mahdollisuus?
- Miten ihmissuhteet vaikuttavat elämässäsi?
  - Mitä sosiaaliset suhteet merkitsevät yrittämisen rinnalla?

##### • Taloustilanne ja yrityksen tulevaisuuden näkymät

- Onko firman raha-asioiden hoidossa jotain, mihin tulisi kiinnittää huomiota?
  - Onko yrityksen käytössä kassavirtalaskelma?
  - Onko budjettia?

- Miten olet turvannut toimeentulosi työttömyyden, sairauden tai tapaturman varalle tai eläkettä varten?
- Jos kassavirtaan on tullut katkoksia tai liiketoimintaan muita ylimenokausia joh-tuen ennakoimattomista tilanteista, miten olet selviytynyt niistä?
- Viime vuosina on puhuttu paljon yrittäjien rahoitusongelmista, pienlainoista ja sosiaalisesta luototuksesta. Millaisista rahoitusinstrumenteista kokisit, että sinun yrityksellesi olisi apua?

• **Tuen ja avun tarve**

- Millaisiin asioihin on helppo hakea apua?
- Millaisiin asioihin on vaikea hakea apua?
- Oletko joskus hakenut apua johonkin tänään läpi käytyyn osa-alueeseen?
  - Mistä hait apua? Saitko apua? Mitä jäi puuttumaan?
- Millainen olisi hyvä tukiverkko yrittäjälle?
- Onko aukkoja siinä mitä yrittäjille tarjotaan?
- Mitä toivot, että valtio, kunta, seurakunta ja yrittäjäjärjestöt tekisivät yrittäjien eteen?
- Miten kirkko/seurakunta pystyisi auttamaan yrittäjiä?
- Jos sinulle tarjottaisiin mahdollisuutta osallistua mentorointiin, keskusteluryh-mään tai henkilökohtaiseen keskusteluun omasta tilanteestasi, osallistuisitko?
  - Miksi? Miksi et?

Onko vielä jotain, mitä haluat lisätä tai sanoa? Jotain tapoja miten pienyrittäjän arkea saisi helpotettua?

## LIITE 2. HAASTATELTAVIEN TAUSTATIEDOT

### Sukupuoli

Nainen	Mies
15	14

### Ikä

15-24	25-34	35-44	45-54	55-64	yli 64	EOS
	7	8	5	6	2	1

### Oletteko tällä hetkellä...

naimaton	avioliitos- sa tai rek. parisuhteessa	avoliitossa	asumus- erossa	eronnut	leski	muu
5	15	2		2	1	4

### Koulutustaso

perusaste	keskiaste	keskiasteen jälkeinen	korkea- asteen	EOS
	7	2	19	1

### Yritysmuoto

ammattin- harjoittaja	liikkeen- harjoittaja	avoin yhtiö	kommandiit- tiyhtiö	osakeyhtiö	osuuskunta	ulkomaisen yhtiön sivuliike
13				16		

### Työntekijöiden määrä (yrittäjä mukaan lukien)

yksinyrittäjä	2-3	4-5	6-7	8-9	10	yli 10
17	7	3	1		1	

### Liikevaihto

alle 10keur	10-50keur	50-100keur	150- 250keur	250- 500keur	yli 500keur	EOS
5	4	7	5	0	3	5

### LIITE 3. HAASTATELTAVIEN TOIMIALAT

Toimiala	yht. 29
Palvelumuotoilu	1
Hyvinvointipalvelut	4
IT-palvelut	3
Kahvilatoiminta	1
Konsultointi	3
Koulutuspalvelut	1
Käännöstyö	1
Lakipalvelut	1
Laskenta ja suunnittelu (insinööri)	1
Tapahtumantuotanto	1
Maahantuonti	2
Markkinointi	3
Psykoterapiapalvelut	1
Sisustussuunnittelu	1
Tilitoimistopalvelut	1
Valmennustoiminta	2
Valokuvaus	1
EOS	1

## LIITE 4. LISÄÄ TIETOLÄHTEITÄ YRITTÄJYYDESTÄ JA OLEMASSA OLEVISTA PALVELUISTA YRITTÄJÄLLE

# Tietolähteitä

---

## Yrittäjyys

Kiuru, Pertti, Handelberg, Jari & Rannikko, Heikki: Bridge It Up - työntekijöille tarjottujen startup -palveluiden vaikuttavuus – Case Nokian Bridge-ohjelma. Aalto-yliopisto, Kauppakorkeakoulu, Pienyrityskeskus, 2014.

<<http://pienyrittaykeskus.aalto.fi/fi/development/rdi/julkaisut/aalto/>>

Mikkola, Saara & Roikonen, Henna: Yrittäjyys suomalaisessa yhteiskunnassa. Kandidaatintyö. Lappeenranta University of Technology. Tuotantotalouden tiedekunta. Innovaatio- ja teknologiajohtaminen, 2014.

<[http://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/96710/Kandidaatinty%C3%B6\\_Mikkola\\_Roikonen.pdf?sequence=2](http://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/96710/Kandidaatinty%C3%B6_Mikkola_Roikonen.pdf?sequence=2)>

Stenholm, Pekka & Aaltonen, Satu: Yrittäjyyden edistäminen starttirahalla. Starttirahajärjestelmän vaikuttavuus ja toimivuus. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisu. Työ ja yrittäjyys 36/2012.

<[https://www.tem.fi/files/34994/TEMjul\\_36\\_2012\\_web.pdf](https://www.tem.fi/files/34994/TEMjul_36_2012_web.pdf)>

## Sosiaaliturva

Sosiaali- ja terveysministeriö: Luovilla aloilla työskentelevien ja muiden itsensä työllistävien sosiaaliturvatyöryhmän raportti. Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2013:34.

<[http://www.stm.fi/c/document\\_library/get\\_file?folderId=6511574&name=DLFE-27620.pdf](http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=6511574&name=DLFE-27620.pdf)>

Sosiaali- ja terveysministeriö: Yrittäjien sosiaaliturvan kehittäminen. Yrittäjät 2009 -työryhmän muistio. Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 2009:39.

<[http://www.stm.fi/c/document\\_library/get\\_file?folderId=39503&name=DLFE-10347.pdf](http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=39503&name=DLFE-10347.pdf)>

Suomen Yrittäjät: Yrittäjän sosiaaliturvakysely 2010, 2010.

<[http://www.yrittajat.fi/File/bae0c761-60ca-4df2-89fa-9ac49cffba84/SY\\_yrittajan\\_sosiaaliturvakysely\\_2010.pdf](http://www.yrittajat.fi/File/bae0c761-60ca-4df2-89fa-9ac49cffba84/SY_yrittajan_sosiaaliturvakysely_2010.pdf)>

Työ- ja elinkeinoministeriö: Itsensä työllistäjät -vertailuselvitys. Sosiaaliturvan, kilpailulainsäädännön ja työsopimuslainsäädännön soveltaminen Tanskassa, Ruotsissa, Saksassa, Iso-Britanniassa ja Virossa. TEM Raportteja 8/2013.

<[http://www.tem.fi/files/35707/TEM-rap\\_8\\_2013.pdf](http://www.tem.fi/files/35707/TEM-rap_8_2013.pdf)>

Työ- ja elinkeinoministeriö: Työvoiman käyttötapojen ja työn tekemisen muotojen muutostrendejä selvittävän ja kehittävän työryhmän väliraportti. TEM raportteja 16/2012.

<<http://www.tem.fi/julkaisut?C=98033&xmid=4813>>

## Hyvinvointi

Mannelin, Ilona & Ojala, Minna: Työhyvinvointi ja jaksaminen. Case: Koillis-Helsingin yrittäjät. Opinnäytetyö. Liiketalouden koulutus-ohjelma. Haaga Helia, 2011.

<[https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/30347/Opinnaytetyo\\_2011.pdf?sequence=1](https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/30347/Opinnaytetyo_2011.pdf?sequence=1)>

Mäkelä-Pusa, Pirkko, Terävä, Kimmo & Manka, Marja-Liisa: Yrittäjien työhyvinvointi, työkyky ja kuntoutus. Kuntoutussäätiön työselosteita 41/2011.

<[http://www.kuntoutussaatio.fi/files/675/Yrittajien\\_tyohyvinvointi\\_tyokyky\\_ja\\_kuntoutus.pdf](http://www.kuntoutussaatio.fi/files/675/Yrittajien_tyohyvinvointi_tyokyky_ja_kuntoutus.pdf)>

Okkonen, Eila (toim.): Yrittäjän arki arenalla – hyvinvointia kiltatoiminnalla. Suomen Mielenterveysseuran Koulutuskeskus, 2010. Sisällysluettelo:

<[http://files.kotisivukone.com/koukes.kotisivukone.com/kilta\\_alku.pdf](http://files.kotisivukone.com/koukes.kotisivukone.com/kilta_alku.pdf)>

Suomen Yrittäjät: Hyvinvointibarometri 2014. HYVE: Yritykset yhteistyötahojen tuella hyvinvointiin -hanke, 2014a.

<<http://www.yrittajat.fi/fi-FI/suomenyrittajat/tutkimustoiminta/hyvinvointibarometri-2014/>>

Suomen Yrittäjät: Työkyky ja -hyvinvointikysely 2010, 2010.

<[http://www.yrittajat.fi/File/1ca0dad8-5937-4927-aec0-4c08e524d10d/SY\\_raportti\\_tyokyky\\_ja\\_hyvinvointi.pdf](http://www.yrittajat.fi/File/1ca0dad8-5937-4927-aec0-4c08e524d10d/SY_raportti_tyokyky_ja_hyvinvointi.pdf)>

Työterveyslaitos: Yrittäjän työkyvyn tuki. Tietokortti 19, 2011.

<<http://www.ttl.fi/fi/tietokortit/Documents/Tietokortti%2019.pdf>>

Vahtia, Viena: Mikroyrittäjän tuen tarpeet – Case Espoo. Opinnäytetyö. Liiketalouden koulutusohjelma. Laurea-ammattikorkeakoulu, Laurea Leppävaara, 2014.

<[https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/71681/Vahtia\\_Viena.pdf?sequence=1](https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/71681/Vahtia_Viena.pdf?sequence=1)>

## Maahanmuuttajayrittäjät

Airila, Auli & Bergbom, Barbara: Yrittäjänä Suomessa. Teoksessa Toivanen, M., Väänänen, A., & Airila, A. (toim.): Venäläis-, kurdi- ja somalialaistaustaisten työ ja terveys Suomessa – samankaltaisuudet ja erot kantaväestöön. Työterveyslaitos, 2013. 133–146.

Bloigu, Katja: Yrittäjänä Suomessa. Maahanmuuttajataustaisten yrittäjien kokemuksia. Magma-studie 1/2014.

<<http://magma.fi/post/2014/6/4/yrittajin-suomessa-magma-studie-1-2014>>



**Heinonen, Jenni: Maahanmuuttajaryrittäjät ja vastuullinen liiketoiminta. Kokemuksia, käsityksiä ja käytäntöjä. Web Reports 65. Siirtolaisuusinstituutti, 2010.** <[www.migrationinstitute.fi/files/pdf/webreport/webreport\\_065.pdf](http://www.migrationinstitute.fi/files/pdf/webreport/webreport_065.pdf)>

**Joronen, Tuula: Maahanmuuttajien yrittäjyys Suomessa. Helsingin kaupunki, Tietokeskus. Tutkimuksia 2012/2.** <[http://www.hel.fi/hel2/tietokeskus/julkaisut/pdf/12\\_11\\_19\\_Tutkimuksia\\_2\\_Joronen.pdf](http://www.hel.fi/hel2/tietokeskus/julkaisut/pdf/12_11_19_Tutkimuksia_2_Joronen.pdf)>

**Rajamäki, Jouko: Ulkomaalaistaustaiset yritykset lisääntyneet taantumasta huolimatta. Tieto&trendit 4–5/2013.** <<http://tietotrendit.stat.fi/mag/article/33/>>

## Mentorointi

**Isotalo, Merja: Mentorointioppas. Itsenäisten ammatinharjoittajien mentorointi -hanke 2008–2010. Akavan Erityisalat ry, 2010.** <<http://www.akavanerityisalat.fi/files/2618/Mentorointioppas.pdf>>

**Pesonen, Helena & Vihonen, Anu: Maahanmuuttajaryrittäjien mentoroinnin käsikirja. Diakonia-ammattikorkeakoulun julkaisuja, C Kat-sauksia ja julkaisuja 19. DIAK Helsinki, 2010.** <<http://www.diak.fi/tyoelama/Julkaisut/c-sarjajulkaisut>>

## Talous- ja velkaneuvonta, sosiaalinen luototus

**Enckell, Laura: Talous- ja velkaneuvonnan tilanne tänä päivänä Etelä-Suomen aluehallintoviraston alueella. Opinnäytetyö. Laurea-ammattikorkeakoulu, Laurea Leppävaara, 2010.** <[http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/27114/ENCKELL\\_LAURA.pdf?sequence=1](http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/27114/ENCKELL_LAURA.pdf?sequence=1)>

**Laki yksityishenkilön velkajärjestelystä 25.1.1993/57.** <<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1993/19930057#L1P2>>

**Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi. Annettu eduskunnalle 12.6.2014.** <<http://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/2014/20140083>>

**Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö: Sosiaalinen luototus (7.11.2014).** <[http://www.stm.fi/toimeentulo/tuet\\_ ja\\_ etuudet/sosiaalinen\\_luototus](http://www.stm.fi/toimeentulo/tuet_ ja_ etuudet/sosiaalinen_luototus)>

**Terveyden ja hyvinvoinnin laitos: Sosiaalinen luototus 2013. Kuntakyselyn osaraportti. Tilastoraportti 18/2014.** <[http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/116265/Tr18\\_14.pdf?sequence=5](http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/116265/Tr18_14.pdf?sequence=5)>

**Takuusäätiö: Velkajärjestelylain uudistaminen jatkuu.** <[http://www.takuu-saatio.fi/tietoa\\_velloista/velallisia-koskeva-lainsaadanto/valmisteilla-oleva-lainsaadanto-/velkajarjestelylain-uudistaminen/](http://www.takuu-saatio.fi/tietoa_velloista/velallisia-koskeva-lainsaadanto/valmisteilla-oleva-lainsaadanto-/velkajarjestelylain-uudistaminen/)>

**Yle Uusimaa: Velkaneuvojat huolissaan – lakimuutos voi tuoda asiakasruuhkan. Uutinen 10.7.2014.** <[http://yle.fi/uutiset/velkaneuvojat\\_huolissaan\\_lakimuutos\\_voi\\_tuoda\\_asiakasruuhkan/7348099](http://yle.fi/uutiset/velkaneuvojat_huolissaan_lakimuutos_voi_tuoda_asiakasruuhkan/7348099)>

## Tilastoja ja barometreja

**Helsingin kaupunki: Yritystoiminta Helsingissä 2012. Tietokeskus. Tilastoja 19/2014.** <[http://www.hel.fi/hel2/tietokeskus/julkaisut/pdf/14\\_06\\_12\\_Tilastoja\\_2014\\_%2019\\_Suokas.pdf](http://www.hel.fi/hel2/tietokeskus/julkaisut/pdf/14_06_12_Tilastoja_2014_%2019_Suokas.pdf)>

**Helsingin seudun ympäristöpalvelut -kuntayhtymä: Yritysraportointi (14.1.2015).** <<https://www.hsy.fi/fi/asiantuntijalle/seututieto/tyopaikat/Sivut/Yritysraportointi.aspx>>

**Suomen Asiakastieto Oy: Tilastot.** <<http://www.asiakastieto.fi/web/fi/asiakastieto/tuoreita-tilastoja>>

**Suomen Yrittäjät: Pk-yritysbarometri – Kevät 2014. Suomen Yrittäjät ry, Finnvera Oyj, Työ- ja elinkeinoministeriö, 2014b.** <[http://www.yrittajat.fi/File/b67f021c-8d7f-49b9-87d5-233408f6d363/SY\\_pkbarometri\\_kevat\\_2014.pdf](http://www.yrittajat.fi/File/b67f021c-8d7f-49b9-87d5-233408f6d363/SY_pkbarometri_kevat_2014.pdf)>

**Suomen Yrittäjät: PK-yritys – Hyvä työnantaja 2013. Työolobarometri, 2013a.** <[http://www.yrittajat.fi/File/520f8848-bfab-438f-8b3c-a1488d899105/SY\\_pk\\_yritys\\_hyva\\_tyonantaja\\_2013.pdf](http://www.yrittajat.fi/File/520f8848-bfab-438f-8b3c-a1488d899105/SY_pk_yritys_hyva_tyonantaja_2013.pdf)>

**Suomen Yrittäjät: Yksinyrittäjäkysely 2013, 2013b.** <[http://www.yrittajat.fi/File/31c34303-078d-4990-a869-38544cc568c2/SY\\_yksinyrittajakysely\\_2013.pdf](http://www.yrittajat.fi/File/31c34303-078d-4990-a869-38544cc568c2/SY_yksinyrittajakysely_2013.pdf)>

**Tilastokeskus: Aloittaneet ja lopettaneet yritykset. Julkaistu 24.4.2014.** <[http://www.stat.fi/til/aly/2013/04/aly\\_2013\\_04\\_2014-04-24\\_fi.pdf](http://www.stat.fi/til/aly/2013/04/aly_2013_04_2014-04-24_fi.pdf)>

**Tilastokeskus: Yrityskisterin vuositilasto. Julkaistu 28.11.2013, korjattu 30.1.2014.** <[http://tilastokeskus.fi/til/syr/2012/syr\\_2012\\_2013-11-28\\_fi.pdf](http://tilastokeskus.fi/til/syr/2012/syr_2012_2013-11-28_fi.pdf)>

**Työ- ja elinkeinoministeriö: Yrityskatsaus 2014 – Murroksia ja uudistumisia. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja. Kilpailukyky 39/2014.** <[https://www.tem.fi/files/41042/TEMjul\\_39\\_2014\\_web\\_02102014.pdf](https://www.tem.fi/files/41042/TEMjul_39_2014_web_02102014.pdf)>



## Artikkeleita ja uutisia pienyrittäjyydestä

**Helsingin seudun suunnat.** <<http://www.helsinginseudunsuunnat.fi/graph/hss/hss.aspx#>>

**Hyvinvointikatsaus 4/2011 – Teema: Yrittäjyys. Joulukuu 2011.**

<[http://www.stat.fi/tup/hyvinvointikatsaus/hyka\\_2011\\_04.html](http://www.stat.fi/tup/hyvinvointikatsaus/hyka_2011_04.html)>

**Lindholm, Timo: Pk-yritykset selvisivät talouskriisistä pelättyä paremmin. Tieto&trendit 1/2011.**

<[http://www.stat.fi/artikkelit/2011/art\\_2011-02-15\\_001.html?s=0](http://www.stat.fi/artikkelit/2011/art_2011-02-15_001.html?s=0)>

**Lith, Pekka: Yrittäjäksi palkkatyön tai eläkkeen ohella. Tieto&trendit 7/2010.**

<[http://www.stat.fi/artikkelit/2010/art\\_2010-11-10\\_005.html?s=0](http://www.stat.fi/artikkelit/2010/art_2010-11-10_005.html?s=0)>

**Pärnänen, Anna: Itsensä työllistäjän muuttuva kuva. Tieto&trendit 1/2014.**

<<http://tietotrendit.stat.fi/mag/article/52/>>

**Pärnänen, Anna & Sutela Hanna: Itsensä työllistäjät Suomessa 2013. Tilastokeskus, 2014.**

<[http://tilastokeskus.fi/ajk/julkistamiskalenteri/kuvailusivu\\_fi.html?ID=12305](http://tilastokeskus.fi/ajk/julkistamiskalenteri/kuvailusivu_fi.html?ID=12305)>

**Pärnänen, Anna: Työn tekemisen uudet muodot ja tilastot. Hyvinvointikatsaus 4/2011.**

<[http://www.stat.fi/artikkelit/2011/art\\_2011-12-12\\_002.html?s=0](http://www.stat.fi/artikkelit/2011/art_2011-12-12_002.html?s=0)>

**Suomen freelance-journalistit: Itsensä työllistävien työlainsäädännöllistä asemaa luvataan jälleen parantaa hallituksen uudessa ohjelmassa, 24.6.2014.** <<http://uusi.freet.fi/itsensatyollistavien-tyolainsaadannollista-asemaa-luvataan-parantaa-minihallituksen-ohjelmassa/>>

**Tieto&trendit 7/2012 – Teema: yrittäjyys.** <[http://www.stat.fi/tup/tietotrendit/tt\\_07\\_12.html](http://www.stat.fi/tup/tietotrendit/tt_07_12.html)>

# Olemassa olevia valtakunnallisia ja Helsingin palveluja

---

## Tietoa yrittäjän sosiaaliturvasta

**Suomen Yrittäjät / Toimeentuloturva:** <<http://www.yrittajat.fi/yrittajaihmisena/sosiaaliturvaopas/>>

**Eläketurvakeskus / YEL-yrittäjät:**

<<http://www.etk.fi/fi/service/yel-yrityksitt%C3%A4j%C3%A4t/237/yel-yrityksitt%C3%A4j%C3%A4t>>

## Yrityksneuvonta

**ELY-keskukset, Yritysten kehittämispalvelut:** <<http://www.yritystenkehittamispalvelut.fi/fi/>>

**Helsingin Yrittäjät**

- **Yrittäjän hyvinvointiohjelma:** <<http://www.yrittajat.fi/fi-FI/helsinginyrittajat/hyvinvointiohjelma/>>
- **Yritysmentorointi – mentorointihaku:** <<http://www.yritysmentorointi.fi/>>

**Naisyrittäjyyskeskus:** <<http://www.naisyrittajyyskeskus.fi/>>

**Pääkaupunkiseudun Yrityskummit:**

<<http://www.yrityskummit.fi/>> – Hae yrityskummit

**Suomen Yrittäjät**

- **Neuvontapalvelut jäsenille:** <<http://www.yrittajat.fi/fi-FI/neuvontapalvelu/>>
- **Yrittäjähuoltamo:** <<http://www.yrittajahuoltamo.fi/>>

**Talousapu:** <<http://www.talousapu.fi/>>

- **Iltaisin ja viikonloppuisin päivästä Kristillinen liikemiesverkosto:** <<http://www.cbmc.fi/cbmc/>>

**Uusyrittäjäkeskusten neuvontapalvelu:** <<http://www.uusyrittajakeskus.fi/>>

**Yrittäjän tukiverkko:** <<http://yrittajantukiverkko.fi/>>

**YritysHelsinki:** <<http://www.yrityshelsinki.fi/>>

**Yritys-Suomi:** <<http://www.yrityssuomi.fi/>>

- **Asiantuntijahaku:** <<http://www.yrityssuomi.fi/asiantuntijahaku>>  
maksuton valtakunnallinen hakupalvelu yrittäjille ja asiantuntijoille

## Henkinen tuki ja kriisituki

**Palveleva puhelin ja netti:** <<https://www.verkkoauttaminen.fi/palvelevanetti>>

**Suomen ev.lut. kirkko, Apua, tukea ja neuvoja talouteen:** <<http://evl.fi/evlfi.nsf/Documents/68A1192FF598AD70C2256FEB-00258F21?openDocument&lang=FI>>

**Suomen Mielenterveysseura, Tukea ja apua:** <<http://www.mielenterveysseura.fi/fi/tukea-ja-apua>>

## Maksuvaikeudet, sosiaalinen luototus, rahastomallit

**Helsingin kaupunki, Talous- ja velkaneuvonta:**

<<http://www.hel.fi/www/Helsinki/fi/sosiaali-ja-terveyspalvelut/sosiaalinen-tuki-ja-toimeentulo/velka/>>

**Takuusäätiö, Pienlaina:** <<http://www.takuu-saatio.fi/takuu-saatio/takuu-saation-pienlaina/>>

**Takuusäätiö, Velkalinja:** <[http://www.takuu-saatio.fi/hae\\_apua/velkalinja/](http://www.takuu-saatio.fi/hae_apua/velkalinja/)>

**Verohallinto, Maksuvaikeudet:** <[http://www.vero.fi/fi-FI/Yritys\\_ja\\_yhteisoasiakkaat/Maksuvaikeudet](http://www.vero.fi/fi-FI/Yritys_ja_yhteisoasiakkaat/Maksuvaikeudet)>

Helsingissä toimii yli 40 000 yritystä, joista valtaosa on alle viiden hengen pienyrityksiä. Viime vuosien talouskriisi on koetellut pienyrittäjien toimintaedellytyksiä ja jaksamista. Vaikeuksien kohdatessa yrittäjä jää helposti yksin eikä hänellä ole aina riittävästi mahdollisuuksia panostaa omaan hyvinvointiinsa.

Pienyrittäjälle tukea -esiselvitys kartoittaa helsinkiläisten pienyrittäjien tilannetta, tuen tarvetta ja tarjolla olevia palveluja. Aineistona on käytetty haastatteluja sekä aiemmin tehtyjä tutkimuksia ja kyselyjä. Selvityksen johtopäätökset osoittavat, että yrittäjän henkilökohtaiset verkostot ovat keskeisiä arjessa jaksamisessa ja korostuvat poikkeustilanteissa. Tulosten pohjalta on mahdollista hahmottaa toimenpiteitä pienyrittäjien liiketoiminnan kehittämiseen, yrittäjien tukemiseen ja vertaistukeen sekä kriisissä olevien yrittäjien auttamiseen.

Selvitys on osa Pienyrittäjälle tukea -esiselvitysprojektia (6/2014–2/2015), jonka päätoteuttaja on Helsingin seurakuntayhtymä ja osatoteuttaja Pääkaupunkiseudun Yrityskummit ry. Esiselvitys on Hämeen ELY-keskuksen osarahoittama Euroopan sosiaalirahaston projekti.

Hanke on Helsingin seurakuntayhtymän yhteiskunnallisen työtä, jossa on tuettu pienyrittäjiä jo vuodesta 2009 lähtien.